

RAPORT VJETOR
për punën e

**Komisionit për
Parandalim dhe
Mbrojtje nga Diskriminimi
për vitin 2023**

Raport vjetor
për punën e
Komisionit për
Parandalim dhe
Mbrojtje nga Diskriminimi
për vitin 2023

PËRMBAJTJA

REZYME	5
ORGANIZIMI, KOMPETENCAT LIGJORE DHE PËRBËRJA E KOMISIONIT PËR MBROJTJE DHE PARANDALIM TË DISKRIMINIMIT	8
Korniza ligjore.....	8
Anëtarët e KPMD-së	9
Shërbimi profesional.....	10
STATUSI I ZBATIMIT TË KOMPETENCAVE TË KOMISIONIT PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI	12
Parashtrësia për mbrojtje nga diskriminimi	12
Të dhëna demografike për parashtruesit e parashtrësive	14
Bazat dhe fushat e raportuara të diskriminimit në lëndët e reja për vitin 2023.....	16
Arsyet për raportim të diskriminimit	17
Fushat e raportuara të diskriminimit	18
Vendimi i Komisionit për lëndë për mbrojtje nga diskriminimi.....	20
Diskriminim i konstatuar në vitin 2023	21
Llojet e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023.....	22
Bazat e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023.....	23
Fushat e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023	24
Rekomandime të përgjithshme.....	28
Statusi i zbatimit të rekomandimeve të Komisionit.....	30
Kërkesa për iniciimin e procedurave për kundërvajtje.....	30
Pjesëmarrja e Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi si “mik i gjykatës” (amicus curiae) në procedurat ligjore për mbrojtjen nga diskriminimi me interes publik (actio popularis).....	31
PJESËMARRJA NË NGJARJE DHE AKTIVITETE TË REALIZUARA TË KPMD-SË	33
Konferenca e 7-të rajonale e trupave për barazi të Evropës Juglindore	33
Trajnime dhe takime të hapura me qytetarët, sektorin civil dhe institucionet lokale	33
Modulet edukative për fëmijë dhe të rinj.....	34
Bordi Këshilldhënës për Arsimin.....	34
Vizitat studimore të KPMD-së	35
Barometri për mundësi të barabarta	35
Strategjia për parandalimin e diskriminimit strukturor dhe promovimin e parimit të barazisë të KPMD-së.....	36
Udhëzues për kalimin e barrës së provës në KPMD	36
Kontributi i KPMD-së në zbatimin e Planit kombëtar të veprimit për mbrojtjen, promovimin dhe përbushjen e të drejtave të njeriut të grave dhe vajzave rromë 2022-2024.....	37
Memorandume bashkëpunimi me institucionet dhe organizatat.....	37

MEMORANDUME BASHKËPUNIMI ME INSTITUCIONET DHE ORGANIZATAT	41
Kontributi në përgatitjen e raportit vjetor të Republikës së Maqedonisë së Veriut për Komisionin Evropian	41
Kontributi ndaj Raportit të 5-të, të Republikës së Maqedonisë së Veriut në lidhje me Paktin Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore	41
PJESËMARRJA E KOMISIONIT PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI NË MEDIA	42
BUXHETI DHE PUNA FINANCIARE.....	44
SHTOJCAT	46
Shtojca 1: Rastet e veçuara nga praktika.....	46
Shtojca 2: Llogaria përfundimtare	49

REZYME

Ky raport paraqet arritjet dhe aktivitetet e zbatuara të Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (në tekstin e mëtejshëm: KPMD ose Komisioni) në vitin 2023.

KPMD-ja është një institucion kombëtar i të drejtave të njeriut kompetent për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi. Është organ i pavarur i themeluar nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe kryen kompetencat e tij në përputhje me Ligjin për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi.

Gjatë vitit 2023, KPMD-ja ka punuar në gjithsej 599 raste anti-diskriminimi, nga të cilat 523 janë hapur në vitin 2023 dhe 76 raste janë transferuar nga viti i kaluar 2022. Shifra prej **523 rastesh të reja** është një rekord absolut vjetor në punën e Komisionit deri më tani dhe përfshin **520 parashtrës** për mbrojtje nga diskriminimi të paraqitura në Komision nga qytetarët, organizatat e shoqërisë civile dhe personat e tjerë juridikë, si dhe **3 procedura me detyrë zyrtare**. Megjithëse numri i parashtrësve është rritur ndjeshëm në krahasim me vitet e mëparshme, kjo nuk pasqyron vërtet praninë e diskriminimit, gjë që u konfirmua në sondazhin e kryer për **Raportin e Barometrit për Mundësi të Barabarta** të KPMD-së dhe Qendrës Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (QMBN), i cili tregoi se një nga tre të anketuar deklaruan se ishin viktimë e diskriminimit, dhe katër nga dhjetë të anketuar ishin dëshmitarë të diskriminimit.

Qytetarët në vitin 2023 kryesisht iu drejtuan Komisionit për mbrojtje nga diskriminimi në fushën e informimit publik dhe mediave, dhe më pas në marrëdhëniet e punës dhe punësim, arsim dhe qasje në mallra dhe shërbime. KPMD ka vepruar individualisht për secilën nga parashtrësat e paraqitura dhe në 31 seanca janë **miratuar 521 vendime**, nga të cilat 117 mendime juridike, por edhe 344 konkluzione për refuzimin e parashtrësës ose mosveprimin ose ndërprerjen e procedurës – më së shpeshti për shkak të pamjaftueshmërisë dhe parregullsisë së parashtrimeve. Kjo tregon se, megjithëse ka një dukshmëri të shtuar të Komisionit si adresa në të cilën qytetarët kërkojnë mbrojtjen e të drejtave të tyre, **ekziston një shkallë e ulët e ndërgjegjësimit të qytetarëve për kompetencat e KPMD-së dhe elementët e detyrueshëm të parashtrësve**. Prandaj, u perceptua në mënyrë korrekte nevoja për edukimin e qytetarëve për përfaqësimin e drejtpërdrejtë të KPMD-së, për të cilën në bashkëpunim me Misionin e OSBE-së në Shkup, vazhduan **ditë të hapura “Njihni, denonconi, pengoni diskriminimin”** që u mbajtën në Shkup dhe tetë komuna të tjera, si dhe trajnime se si të njihen me mekanizmat për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi në nivel lokal në disa komuna në kuadër të projektit **“Të dukshëm, të bashkuar dhe të zëshëm – Veprim për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial”** të kryer nga Komisioni, Koalicioni MARGINI, Shoqata Maqedonase e Avokatëve të Rinj, Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut dhe GVL Vardar Leader në kuadër të programit Civica Mobilitas.

Nga ana tjetër, duke vepruar mbi parashtrësat e paraqitura, **Komisioni në vitin 2023 miratoi 59 mendime në të cilat gjeti diskriminim dhe bëri rekomandime për eliminimin e tyre, në 21 prej të cilave** u konstatua diskriminim në një formë më të rëndë, përkatësisht si diskriminim ndër-sektorial, të vazhduar, të shumëfishtë dhe të përsëritur. Në rastet e përcaktuara, **diskriminimi ishte më i përhapur në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës**, më pas në informimin publik dhe mediat, ndërsa u përcaktua edhe në fushat: qasja në mallra dhe shërbime, arsim, sport, drejtësi dhe administratë, anëtarësim dhe veprim i shoqatave të qytetarëve ose organizatave të tjera në bazë të anëtarësisë, sigurim shëndetësor, strehim, e drejtë e tubimit publik dhe veprimi dhe punës së këshillit të komunës. Në këto raste, KPMD-ja konstatoi shkelje të të drejtës për barazi mbi 25 baza të ndryshme diskriminuese dhe baza më e zakonshme për diskriminim ishte **prona personale dhe statusi shoqëror**, pasuar nga

orientimi seksual, identiteti gjinor, përkatësia kombëtare ose etnike, bindja politike, gjinia dhe përkatësia në një grup të marginalizuar.

Parashtresat e qytetarëve dhe procedimi i tyre është një nga kompetencat thelbësore të KPMD-së dhe disa prej tyre i paraqesim në këtë raport si shembuj të praktikës. Ato na japin një pasqyrë të situatës, mundësinë për të njohur tendencat dhe në raste të caktuara zbulojnë probleme sistematike, zgjidhja e të cilave kërkon bashkëpunim ndërinstytucional dhe veprim të resorëve të shumëfishtë.

Pas një rekomandimi nga KPMD-ja, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut miratoi **Ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për paraqitjen e vendbanimit dhe vendqëndrimin të qytetarëve**, me të cilin iu mundësua personave që nuk posedojnë pronë ose nuk kanë mundësi të japin dëshmi të pronësisë ose një marrëveshje qiraje dhe për këtë arsye mbetën pa adresë të paraqitur të banimit, e me këtë edhe pa letërnjoftim, të zgjidhin këtë çështje.

Duke u nisur nga kompetenca ligjore për referimin e rekomandimeve të përgjithshme në rastet e diskriminimit ndaj një numri më të madh personash, **KPMD-ja në periudhën raportuese ka bërë katër rekomandime të përgjithshme** për mbrojtjen nga diskriminimi në institucionet kompetente, si më poshtë:

- në Drejtorinë për Ekzekutimin e Sanksioneve dhe Ministrinë e Arsimit, për të siguruar qasje sistematike, të qëndrueshme dhe të vazhdueshme në arsimin e detyrueshëm për të gjithë personat e dënuar, të cilëve u është shqiptuar masë edukative institucionale- dërgim në shtëpi edukuese - përmirësuese ;
- në Drejtorinë për Ekzekutimin e Sanksioneve dhe organet tjera përkatëse për të siguruar ushtrim të barabartë të të drejtës për ndjekje penale në institucionet e sistemit penal të të gjithë personave të dënuar pavarësisht nga gjinia e tyre;
- në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës për të siguruar qasje sistematike, të qëndrueshme dhe të vazhdueshme në të drejtën e përdorimit të transportit publik falas për studentët e rregullt të regjistruar në studimet universitare në universitetet private në vend;
- në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut për të miratuar ndryshime dhe plotësime në Ligjin për sigurim shëndetësor për të eliminuar trajtimin e pabarabartë të fermerëve individuale në ushtrimin e të drejtës për kompensim të pagës gjatë mungesës nga puna për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë dhe paaftësisë së përkohshme për punë për shkak të sëmundjes.

KPMD-ja monitoron ekzekutimin e mendimeve dhe rekomandimeve për raste specifike të diskriminimit derisa të përmbushen rekomandimet. Në rast se nuk përmbushen, ekziston detyrimi ligjor për të paraqitur kërkesë për fillimin e procedurës për kundërvajtje në një gjykatë kompetente. Për shkak të mosrespektimit të rekomandimeve të Komisionit në vitin 2023 **janë paraqitur 14 kërkesa për fillimin e procedurave për kundërvajtje** ndaj diskriminuesve të identifikuar. **Është miratuar një aktvendim** nga gjykata themelore me anë të të cilit gjykata shpalli fajtor dhe vendosi sanksion kundërvajtës ndaj një personi që nuk veproi sipas rekomandimit të KPMD-së brenda afatit të caktuar ligjorisht për veprim.

Në periudhën raportuese, KPMD-ja veproi si **mik i gjykatës (amicus curiae)** në procesin gjyqësor të interesit publik (actio popularis) para Gjykatës Themelore Civile Shkup të iniciuar nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – Shkup. Gjithashtu në dhjetor 2023, Gjykata e Apelit e Shkupit mbështeti vendimin e Gjykatës Themelore Civile Shkup, e cila konstatoi se Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Komisioni Shtetëror i Zgjedhjeve (KSHZ)

kishin diskriminuar drejtpërdrejt personat me aftësi të kufizuara në ushtrimin e të drejtës së tyre për të votuar, për të cilin veprim gjyqësor KPMD-ja gjithashtu mori pjesë si mik i gjykatës.

Në vitin 2023, u miratua **Strategjia për Parandalimin e Diskriminimit Struktural dhe Promovimin e Parimit të Barazisë e KPMD-së**, e cila identifikon arsyet për forma të caktuara të diskriminimit struktural, si mund të njihet diskriminimi struktural dhe çfarë mund të bëjë KPMD-ja për të parandaluar diskriminimin, por edhe për të promovuar parimin e barazisë në funksionimin e saj dhe funksionimin e institucioneve të tjera. Gjithashtu, u miratua **Rregullorja për krijimin e trupave këshillëdhënës të ekspertëve** për çështje të caktuara specifike që lidhen me promovimin, parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi dhe u përzgjedhën 11 kandidatë për ekspertë të organeve këshillëdhënëse për mbështetje profesionale të KPMD-së që aplikuan në konkursin publik. Për më tepër, u miratua **Politika për integritet**, si dhe Kodi i etikës i KPMD-së.

Në vitin 2023, KPMD-ja vazhdoi dhe thelloi bashkëpunimin me institucionet shtetërore dhe organizatat e sektorit civil dhe u nënshkruan **11 memorandume të reja bashkëpunimi** në këtë drejtim. Në mars 2023, u botua **Udhëzuesi për kalimin e barrës së provës së KPMD-së**, të cilin Komisioni e zhvilloi në kuadër të projektit “Forcimi i sundimit të ligjit dhe të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë së Veriut II” i mbështetur nga Misioni i OSBE-së në Shkup. Në nëntor 2023, u botua Raporti **Barometri i Mundësive të Barabarta**, botuesit e të cilit janë Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (QMBN), përgatitur me mbështetjen e Misionit të OSBE-së në Shkup dhe Bashkimit Evropian, për nevojat e projektit “Komisioni kundër diskriminimit kryen rolin e tij parandalues dhe mbrojtës”.

Raporti vjetor për vitin 2023 ofron një pasqyrë të qartë dhe të strukturuar të zbatimit të kompetencave të KPMD-së dhe përmban të dhëna statistikore në formën e grafikëve dhe tabelave. Ai gjithashtu tregon statusin, udhëheqjen, kompetencat dhe strukturën organizative të Komisionit, aktivitetet e zbatuara për përmirësimin e cilësisë së punës, bashkëpunimin me institucione dhe organizata të tjera nga vendi dhe jashtë vendit, praninë e mediave, si dhe punën buxhetore dhe financiare të KPMD-së. Raporti përmban dy shtojca:

- Shtojca 1: Rastet e veçuara nga praktika
- Shtojca 2: Llogaria përfundimtare për vitin 2023.

Redaktimi grafik, korigjimi dhe përkthimi i raportit vjetor në shqip dhe anglisht janë mbështetur nga Misioni i OSBE-së në Shkup.

ORGANIZIMI, KOMPETENCAT LIGJORE DHE PËRBËRJA E KOMISIONIT PËR MBROJTJE DHE PARANDALIM TË DISKRIMINIMIT

Korniza ligjore

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi u krijua me Ligjin për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 258/2020, datë 24.10.2020) si organ i pavarur dhe ka cilësinë e personit juridik. Kompetencat e Komisionit mund të ndahen në funksionet kryesore të mëposhtme: parandalues, promovues, mbrojtës dhe këshillëdhënës - ekspert, dhe ato janë të theksuaranë mënyrë taksative në nenin 21 të Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi:

- ndërmerr aktivitete për promovimin, mbrojtjen dhe parandalimin e barazisë, të drejtave të njeriut dhe mosdiskriminimit;
- monitoron zbatimin e ligjit dhe jep mendime dhe rekomandime;
- promovon parimin e barazisë, të drejtën për mosdiskriminim dhe trajtimin e të gjitha formave të diskriminimit nëpërmjet rritjes së ndërgjegjësimit, informimit dhe edukimit publik;
- kontribuon në përgatitjen dhe aplikimin e programeve dhe materialeve në fushën e arsimit formal dhe joformal;
- përgatit dhe publikon raporte të veçanta dhe tematike për çështje të veçanta në fushën e barazisë dhe mosdiskriminimit;
- jep rekomandime të përgjithshme për çështje të caktuara në fushën e barazisë dhe mosdiskriminimit dhe monitoron zbatimin e tyre;
- angazhohet për ratifikimin e marrëveshjeve ndërkombëtare dypalëshe ose shumëpalëshe në fushën e të drejtave të njeriut ose për qasjen në to dhe monitoron zbatimin e tyre;
- kontribuon në përgatitjen e raporteve që shteti është i detyruar t'i dorëzojë organeve ndërkombëtare dhe rajonale për të drejtat e njeriut dhe kontribuon në zbatimin e rekomandimeve të tyre;
- promovon dhe propozon harmonizimin e legjislacionit, dispozitave dhe praktikave kombëtare me instrumentet ndërkombëtare dhe rajonale të të drejtave të njeriut;
- inicion ndryshimin e dispozitave me qëllim të zbatimit dhe promovimit të mbrojtjes nga diskriminimi;
- jep mendime për ligjet e propozuara me rëndësi për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi;
- vendos bashkëpunim me persona fizikë dhe juridikë, si dhe me shoqata, fondacione dhe partnerë socialë për realizimin e parimit të barazisë dhe promovimin e parandalimit dhe mbrojtjes nga diskriminimi;
- bashkëpunon me organet përkatëse kombëtare të vendeve të tjera, si dhe me organizatat ndërkombëtare dhe rajonale në fushën e mbrojtjes nga diskriminimi;
- vepron për parashtrës, jep mendime, rekomandime dhe konkluzione për raste të veçanta të diskriminimit;
- inicion procedurë për mbrojtje nga diskriminimi sipas detyrës zyrtare;
- ofron informacion për personin e interesuar në lidhje me të drejtat e tyre dhe mundësitë për të filluar procedura gjyqësore ose procedura të tjera;

- ndjek zbatimin e mendimeve dhe rekomandimeve për raste konkrete të diskriminimit deri në përmbushjen e rekomandimeve të dhëna nga Komisioni;
- paraqitet si ndërmjetës në procedurat gjyqësore;
- mund të veprojë si mik i gjykatës (*amicus curiae*);
- për punën e saj, KPMD-ja informon publikun çdo tremujor për rastet e diskriminimit, ndan mendimet dhe rekomandimet e saj me publikun nëpërmjet çdo medie;
- KPMD-ja ka mundësi të krijojë trupa këshillëdhënës të ekspertëve për çështje të caktuara specifike, të grumbullojë dhe publikojë të dhëna statistikore dhe të dhëna të tjera dhe të krijojë baza të dhënash që lidhen me parandalimin dhe promovimin e mbrojtjes nga diskriminimi;
- KPMD-ja dorëzon Raport vjetor për punën e tij në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe është e detyruar të publikojë të gjitha raportet, përfshirë raportin financiar, në faqen e internetit të KPMD-së.

Anëtarët e KPMD-së

KPMD-ja përbëhet nga shtatë anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe kanë statusin e personave të emëruar që kryejnë funksionin në mënyrë profesionale, të papajtuëshëm me kryerjen e një funksioni tjetër publik, profesioni ose funksioni në një parti politike. Anëtarët zgjidhen në një procedurë transparente që përfshin shpalljen publike të publikuar nga Kuvendi dhe zhvillimin e detyrueshëm të debatit publik. Është jashtëzakonisht e rëndësishme të theksohet kriteri për zgjedhjen e një anëtari të KPMD-së të përcaktuar në ligj, i cili kërkon minimalisht shtatë vjet përvojë pune në fushën e të drejtave të njeriut, nga të cilat pesë vjet në fushën e barazisë dhe mosdiskriminimit, i cili garanton profesionalizmin e anëtarëve të komisionit dhe zvogëlon mundësinë e ndikimeve dhe arbitraritetit në zgjedhjen e anëtarëve.

Anëtarët e KPMD-së zgjidhen për një mandat pesëvjeçar, me të drejtë rizgjedhjeje tjetër të njëpasnjëshme. Gjatë zgjedhjes së përbërjes së parë të Komisionit, katër anëtarë zgjidhen për një mandat pesëvjeçar dhe tre anëtarë për një mandat trevjeçar. Komisioni, nga radhët e anëtarëve, zgjedh kryetarin për një mandat njëvjeçar, pa të drejtë rizgjedhjeje. Përbërja e KPMD-së pasqyron karakterin multietnik të Republikës së Maqedonisë së Veriut, por me pesë anëtarë, vetëm një prej të cilëve është grua, për fat të keq nuk është e balancuar nga aspekti gjinor. Tre anëtarë të Komisionit shërbejnë për një mandat pesëvjeçar dhe dy anëtarë për një mandat trevjeçar.

Në vitin 2023, Komisioni funksionoi me vetëm pesë anëtarë, sepse në vitin 2021 dhe 2022, dy anëtarë të përbërjes së parë dhanë dorëheqje, dhe Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut në dy shpallje të njëpasnjëshme publike për zgjedhjen e anëtarëve të Komisionit, një herë në vitin 2022 dhe së dyti në shkurt 2023, nuk bëri zgjedhje për shkak të skadimit të afateve ligjore në procedurën për zgjedhje. Në nëntor 2023, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut publikoi një shpallje publike të re, këtë herë për zgjedhjen e katër anëtarëve, sepse përveç dy vendeve të përmendura më parë, në janar 2024, skadon mandati edhe i dy anëtarëve të tjerë që në përbërjen e parë u zgjodhën për një mandat tre vjeçar. Procedura për përzgjedhjen dhe plotësimin e përbërjes së Komisionit skadon në fillim të vitit 2024. KPMD-ja funksionon në përbërje jo të plotë që nga viti 2021. Duke pasur parasysh praninë dhe dukshmërinë gjithnjë e më të madhe të Komisionit në shoqërinë demokratike të Maqedonisë, dhe duke marrë parasysh kompetencat ligjore dhe numrin e rritur ndjeshëm të rasteve për mbrojtje nga diskriminimi, kjo situatë ndërlikon seriozisht funksionimin normal, por gjithashtu krijon rreziqe të zgjatjes së afateve për vendimmarrje dhe zvogëlimin e efikasitetit të punës së KPMD-së në tërësi.

Shërbimi profesional

Për kryerjen e punës profesionale, administrative dhe teknike të Komisionit krijohet shërbimi profesional. Punonjësit e shërbimit profesional kanë statusin e nëpunësve administrativë dhe ndaj tyre zbatohen dispozitat e Ligjit për nëpunësit administrativë. Shërbimi profesional menaxhohet nga Sekretari i Përgjithshëm, i cili emërohet nga KPMD-ja.

Bazuar në analizën funksionale, u miratua dhe u zbatua Rregullorja për organizimin e brendshëm dhe Rregullorja për sistematizimin e vendeve të punës të Shërbimit Profesional, të cilat përcaktuan strukturën organizative të mëposhtme:

- 1. Sektori për mbështetje administrative financiare**
 - 1.1 Seksioni për Çështje të Përgjithshme dhe Juridike
 - 1.2 Seksioni për Marrëdhënie me Publikun
 - 1.3 Seksioni për Çështje Financiare
- 2. Sektori për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi**
 - 2.1 Seksioni për Mbrojtje nga Diskriminimi
 - 2.2 Seksioni për Parandalimin e Diskriminimit dhe Promovimin e Parimit të Barazisë
- 3. Sektori për analitikë, bashkëpunimi ndërinstitucional kombëtar dhe bashkëpunim ndërkombëtar**
 - 3.1 Seksioni për Bashkëpunim Ndërkombëtar dhe Bashkëpunim me Institucionet dhe Organizatat e Shoqërisë Civile
 - 3.2 Seksioni për Hulumtim dhe analizë

Paraqitja grafike e strukturës organizative është dhënë në Figurën 1.

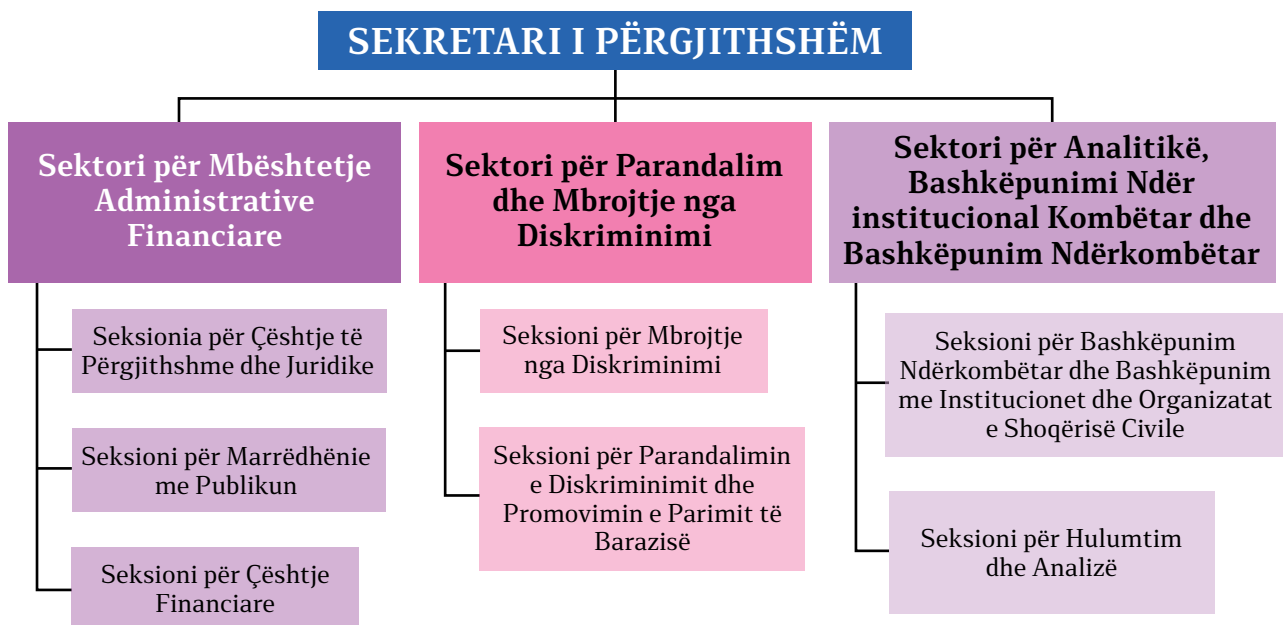

Figura 1 Rregullorja për sistematizimin e vendeve të punës në Komisionin për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi sistemon 40 vende pune të nëpunësve administrativë me gjithsej 46 punëtorë, nga të cilët vetëm 16 vende pune janë plotësuar, që përfaqësojnë 34.8% të vendeve të punës.

Numri i të punësuarve në Shërbimin Profesional të Komisionit krahasuar me vitin 2022 mbetet i njëjtë, përkatësisht gjatë vitit 2023, nuk është kryer asnjë punësim i ri në Komisionin për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi.

Gjegjësisht, megjithëse Komisioni ka një përqindje të vogël të vendeve të punës të sistematizuara dhe ka nevojë për punësime të reja të nëpunësve administrativë, Ministria e Financave nuk dha pëlqimin financiar për punësime të reja në vitin 2023, prandaj ato nuk u parashikuan në Planin vjetor për punësim për vitin 2023.

Duke respektuar rekomandimet e Ministrisë së Financave me të cilat nuk u dha pëlqim për Planin vjetor për punësim për vitin 2023, të cilat u bazuan në angazhimin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut për të optimizuar administratën publike, në Planin vjetor për punësim për vitin 2023 të Komisionit, u parashikuan vetëm katër (4) avancime të nëpunësve administrativë nëpërmjet një konkursi të brendshëm. Në dhjetor 2023, pas marrjes së pëlqimit të nevojshëm financiar, u zbatua Plani vjetor për punësim për vitin 2023, me anë të të cilit u avancuan në detyrë katër (4) nëpunës administrativë, nga të cilët dy (2) në pozicione me titullin ndihmës udhëheqës i sektorit, një (1) nëpunës administrativ në pozicionin me titullin udhëheqës i seksionit dhe një (1) nëpunës administrativ në pozicionin me titullin këshilltar.

Gjatë periudhës raportuese nëpërmjet institutit të mobilitetit, një (1) nëpunës administrativ i Komisionit u transferua përgjithmonë në Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës, ndërsa Komisioni u pasurua me një (1) nëpunës administrativ i cili u transferua përgjithmonë nga Ministria e Drejtësisë.

Situata e disponueshmërisë së ulët të burimeve njerëzore dhe përqindja e lartë e pozicioneve të paplotësuara në Komision, zvogëlon potencialin e shërbimit profesional për funksionim të papenguar, përmbushjen e detyrave të punës dhe realizimin e kompetencave ligjore të Komisionit. Përcaktimi strategjik për forcimin e kapaciteteve dhe burimeve njerëzore, si dhe krijimi i një shërbimi administrativ profesional dhe të pavarur të KPMD-së mbetet një sfidë në vitin 2024.

Figura 2 tregon situatën me burimet njerëzore në Komision (anëtarë dhe shërbimi profesional), përkatësisht përqindjen e pozicioneve të plotësuara në shërbimin profesional dhe përqindjen e pozicioneve të plotësuara të personave të emëruar në datën 31.12.2023:

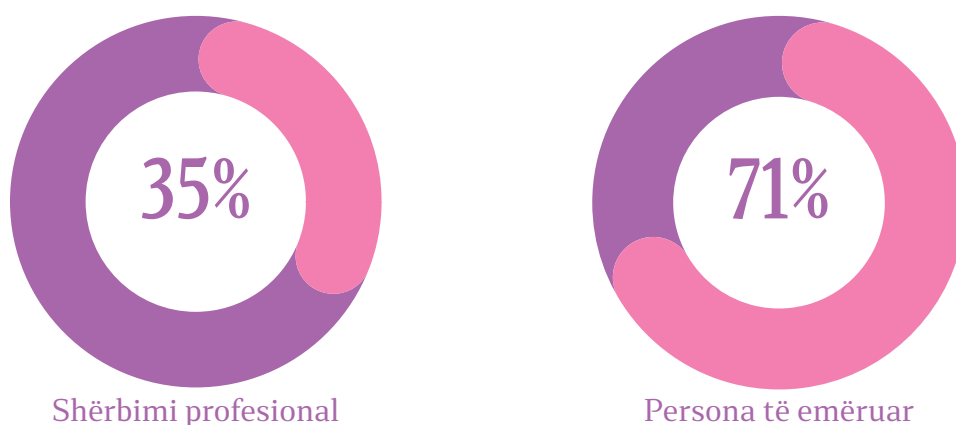

Figura2

STATUSI I ZBATIMIT TË KOMPETENCAVE TË KOMISIONIT PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI

Në përputhje me kompetencat e përcaktuara në Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi dhe Rregulloren e punës, Komisioni punon vazhdimisht dhe vendos në mbledhjet e zhvilluara sipas nevojës. Gjatë vitit 2023, KPMD-ja ka punuar në gjithsej **599 lëndë** anti-diskriminimi, nga të cilat 523 janë hapur në vitin 2023 dhe 76 raste janë transferuar nga viti i kaluar 2022. Komisioni zhvilloi 31 mbledhje në të cilat u morën **521 vendime** për raste konkrete.

Parashtresa për mbrojtje nga diskriminimi

Në bazë të nenit 23 të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi, çdo person (fizik dhe juridik) mund të paraqesë parashtresë për mbrojtje nga diskriminimi në KPMD, pa detyrim për pagesën e taksës dhe kompensime të tjera. Kështu,

- personat që konsiderojnë se janë diskriminuar mund të paraqesin parashtresë te KPMD-ja personalisht ose të përfaqësuar nga një person tjetër, shoqatë, fondacion ose sindikatë me pëlqimin e dhënë më parë. Po ashtu,
- shoqatat, fondacionet, sindikatat ose organizatat dhe institucionet e tjera të shoqërisë civile, të cilat kanë interes të justifikuar në mbrojtjen e interesave të një grupi të caktuar ose brenda veprimtarisë së tyre janë të angazhuara në mbrojtje nga diskriminimi, mund të paraqesin parashtresë, nëse bëjnë, me gjasë, se veprimet e një personi të caktuar fizik ose juridik kanë diskriminuar një numër më të madh personash.

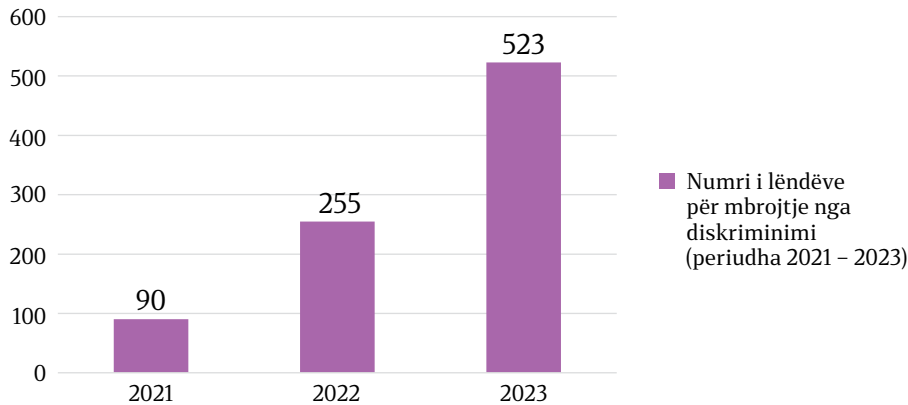
Parashtresë për diskriminim te Komisioni mund të paraqitet në disa mënyra: me postë, personalisht në ambientet e KPMD-së dhe në mënyrë elektronike.

- Paraqitja e parashtresës me postë bëhet duke dërguar një formular të plotësuar për raportimin e diskriminimit në adresën e Komisionit;
- Paraqitja e parashtresës personalisht mund të paraqitet gojarisht në procesverbal ose duke plotësuar formularin për raportimin e diskriminimit në mjediset e Komisionit;
- Paraqitja elektronike e parashtresave bëhet e mundur nëpërmjet shërbimit të themeluar elektronik “Raporto diskriminimin” që gjendet në faqen e internetit të Komisionit (<https://kszd.mk/пријави-дискриминација/>) ose duke dërguar një e-mail në contact@kszd.mk.

Në vitin 2023, në Komision janë paraqitur **520 parashtresa** për mbrojtje nga diskriminimi, nga të cilat **442 nga persona fizikë dhe 78 nga persona juridikë**. Krahasuar me vitin e mëparshëm 2022, kur ishin pranuar 248 parashtresa nga persona fizikë dhe juridikë, numri është rritur me 272 parashtresa, që paraqet rritje prej 109,68% për shkak të 185 parashtresave të paraqitura për të njëjtën ngjarje – parashtresa me të njëjtën përmbajtje, të njëjtat shkaqe dhe fusha diskriminimi të deklaruara, të paraqitura rregullisht nga subjekte të ndryshme fizike. Nëse këto parashtresa përjashtohen në statistikë, ka përsëri një rritje reale të numrit të parashtresave të paraqitura në vitin 2023 (rritje prej 34,68%). Megjithatë, duke pasur parasysh se KPMD-ja ka detyrim ligjor për të vepruar për të gjitha parashtresat e pranuar, rritja

statistikore e numrit të parashtresave në vitin 2023 krahasuar me vitin 2022 është 109.68%, me të cilën përqindje është paraqitur raporti vjetor.

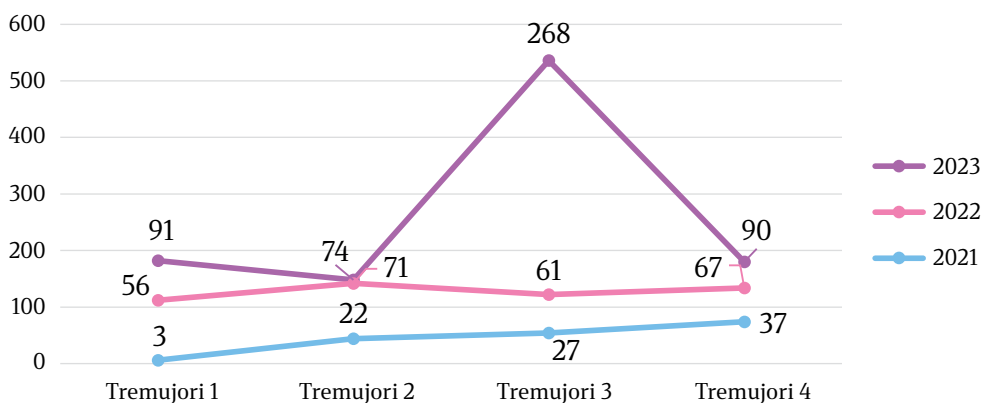
Përveç parashtresave të pranuar, në vitin 2023 KPMD-ja ka filluar **3 procedura me detyrë zyrtare**. Kjo është 4 procedura më pak se një vit më parë. Megjithatë, kur merren parasysh të gjitha rastet kundër diskriminimit, përkatësisht parashtresat e pranuar dhe procedurat me detyrë zyrtare, numri i përgjithshëm i rasteve të reja kundër diskriminimit në vitin 2023 është 523, që paraqet një rekord vjetor absolut në funksionimin aktual të Komisionit. Për krahasim, në vitin 2022 u hapën 255 raste të reja dhe në vitin 2021 kjo shifër ishte 90 raste (Grafiku 1).

Grafiku 1

Grafiku 2 ofron një pasqyrë të numrit të rasteve kundër diskriminimit sipas tremujorëve të paraqitjes së tyre për vitet 2021, 2022 dhe 2023. Në vitin 2023, ka pasur një rritje të numrit të rasteve të reja të hapura në secilin nga tremujorët krahasues në vitet e mëparshme. Grafiku gjithashtu tregon veçanërisht rritjen e madhe të numrit të rasteve të reja në tremujorin e tretë të vitit 2023, kur 185 parashtresat e përmendura më parë për të njëjtën ngjarje u pranuan në Komision.

Numri i rasteve të pranuar për tremujor

Grafiku 2

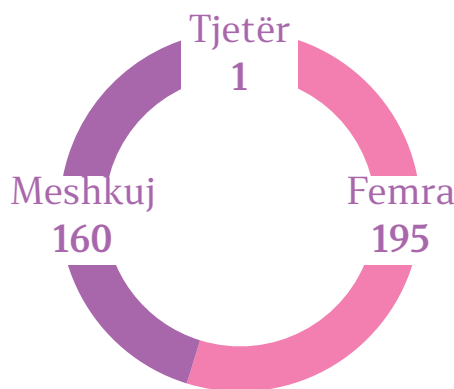
Parashtresa mund t'i paraqitet Komisionit jo më vonë se gjashtë muaj pas kuptimit për kryerjen e aktit të diskriminimit ose jo më vonë se një vit nga data kur është kryer shkelja, ndërsa Komisioni mund të fillojë procedurat edhe pas skadimit të afatit nëse vlerëson se ky është një rast që prek një grup më të madh personash ose kur pasoja zgjat ose ndikon interesin publik. Elementët e detyrueshëm të parashtresës janë si më poshtë: të dhëna për parashtruesin, të dhëna për personin ndaj të cilit paraqitet parashtresa, rrethanat dhe faktet mbi të cilat bazohet

parashtesa, të dhëna për veprimet ligjore të investuara më parë nga parashtruesi, nëse ka, dhe nënshkrimin e parashtruesit. Formulari gjithashtu përmban një sondazh demografik që nuk është element i detyrueshëm i parashtresës, por plotësimi i tij nga qytetarët i siguron KPMD-së të dhëna shtesë që grumbullohen, ruhen dhe përpunohen vetëm për qëllime analitike, në përputhje me dispozitat për mbrojtjen e të dhënave personale.

Të dhëna demografike për parashtruesit e parashtresave

Nga 422 persona fizikë që paraqitën parashtresa kundër diskriminimit në vitin 2023, 86 nuk deklaruan përkatësinë e tyre gjinore. Nga ata që deklaruan 195 ishin gra (54.78%), 160 burra (44.94%) dhe 1 tjetër (0.28%).

Gjinia e parashtruesve të parashtresave

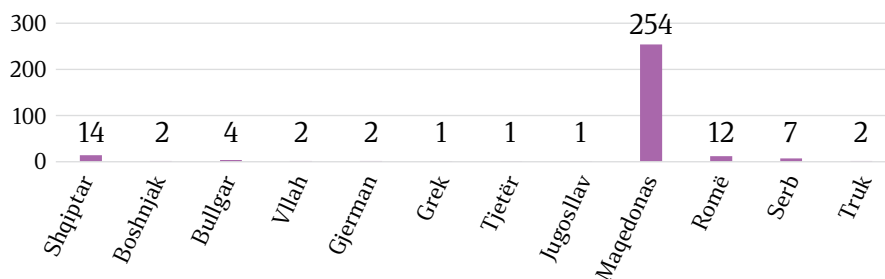

Grafiku 3

Sa i përket përkatësisë kombëtare, 140 parashtrues nuk janë deklaruar. Nga ata që janë deklaruar, 254 ishin maqedonas, 14 shqiptarë, 12 romë, 7 serbë, 2 turq, 2 boshnjakë dhe 2 vllahë. Komisioni gjithashtu pranoi 9 parashtresa nga qytetarë që deklaruan përkatësi tjetër etnike, duke përfshirë 4 bullgarë, 2 gjermanë, 1 grek, 1 jugosllav dhe 1 tjetër që nuk u përmend.

Pasqyra e plotë e numrit të parashtresave të parashtruesve sipas përkatësisë së tyre kombëtare jepet në Grafikon 4.

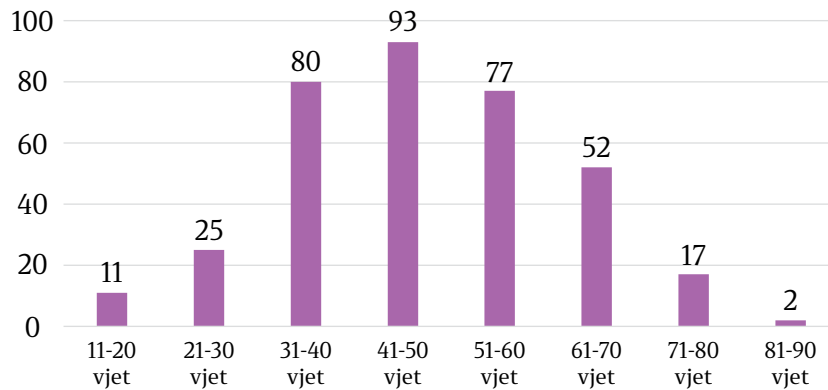
Përkatësia etnike e parashtruesve të parashtresave

Grafiku 4

Grafiku 5 jep një pasqyrë të numrit të parashtresave sipas moshës së parashtruesve. Qytetarët e moshës 41-50 vjeç kanë paraqitur më shumë parashtresa, pasuar nga shtetasit e moshës 31-40 vjeç dhe shtetasit e moshës 51-60 vjeç. Asnjë nga 85 parashtruesit nuk kanë paraqitur të dhënat për moshën.

Moshë e parashtruesve të parashtrësve

Grafiku 5

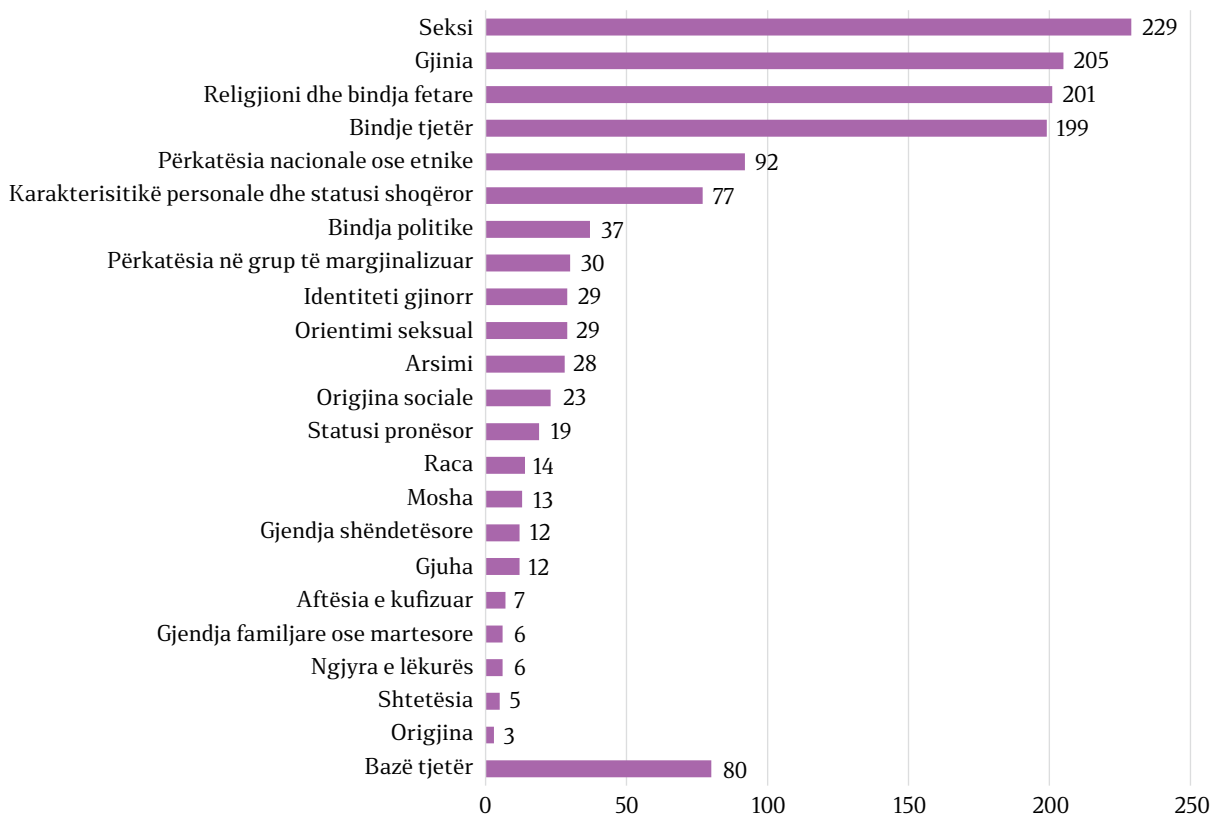
Në figurën 3 jepet një pasqyrë e numrit të parashtrësve sipas komunës ku jetojnë parashtruesit (komuna e selisë për personat juridikë). Numri më i madh i parashtrësve për mbrojtje nga diskriminimi në vitin 2023 janë paraqitur nga qytetarët dhe organizatat me seli në Shkup (180 parashtrës, ose 36,22%) dhe Strumicë (166 parashtrës 33,40%). Pasuar nga:

- 14 nga Manastiri
- nga 11 Koçani dhe Kumanova
- 10 nga Velesi
- 9 nga Prilepi
- nga 7 nga Ilindeni dhe Ohri
- nga 6 nga Bogdanci, Vallandova dhe Novo Sella
- nga 5 Gostivari, Dellçeva dhe Sveti Nikole
- 4 nga Tetova
- nga 3 Negotina, Radovishi dhe Shtipi
- nga 2 Bogovinë, Bosillovë, Demir Hisar, Dollneni, Kërçovë, Mavrovë dhe Rostushë dhe Makedonski Brod dhe
- nga 1 parashtrës nga Berova, Brvenica, Vrapçishti, Dojrani, Kavadari, Kratova, Pehçeva, Resnja, Tearca dhe Çučer Sandevo.

Arsyet për raportim të diskriminimit

Në vitin 2023, KPMD-ja pranoi më shumë parashtresa për shkak të diskriminimit në bazë të seksit (43.79%), gjinisë (39.20%), fesë ose bindjes fetare (38.43%) dhe bindjeve të tjera (38.05%). Pasuan raporte të bazuara në përkatësinë kombëtare ose etnike (17.59%), pronën personale dhe statusin shoqëror (14.72%) dhe besimin politik (7.07%). Në 61.57% të parashtresave, parashtruesit raportuan diskriminim për dy ose më shumë arsye, 31.93% raportuan diskriminim mbi një bazë, dhe në 6.50% të parashtresave, parashtruesit raportuan diskriminim pa përmendur asnjë bazë. Pasqyra e plotë e numrit të rasteve për secilën nga arsyet e raportuara të diskriminimit është paraqitur në Grafikon 6¹.

Bazat e denoncuara të diskriminimit

Grafiku 6

Tabela 1 tregon numrin e rasteve për secilën nga shkaqet e raportuara të diskriminimit sipas llojit të parashtruesit: personat fizikë, personat juridikë dhe KPMD-ja sipas detyrës zyrtare. Për personat fizikë, jepet një pasqyrë e numrit të rasteve për arsyet e raportimit sipas gjinisë.

Baza e raportuar/ Parashtruesi	Persona fizikë				Persona juridikë	KPMD	Totali
	Gra	Burra	Gjini tjetër	Nuk është deklaruar			
Raca	3	3	0	1	7	0	14
Ngjyra e lëkurës	1	0	0	2	3	0	6
Origjina	1	0	0	1	1	0	3

¹ Grafiku 6 tregon në sa raste është raportuar baza konkrete e diskriminimit. Duke marrë parasysh se në 322 raste (61.57%) është raportuar diskriminim mbi baza të shumëfishta, numri i rasteve për secilën nga bazat e diskriminimit të paraqitura në Grafikon 6 do të jetë gjithmonë më i lartë se numri i përgjithshëm i rasteve kundër diskriminimit. Duke qenë se e njëjta gjë përsëritet në fushat dhe llojet e diskriminimit, ky shënim vlen edhe për të gjitha analizat e tjera statistikore në këtë Raport që tregojnë numrin e rasteve të raportuara dhe të përcaktuara sipas shkaqeve, fushave dhe llojeve të diskriminimit.

Përkatësia nacionale dhe etnike	15	19	0	20	38	0	92
Gjinia	125	79	0	7	17	1	229
Lloji	110	77	0	7	10	1	205
Orientimi seksual	0	0	0	4	25	0	29
Identiteti gjinor	1	0	0	2	25	1	29
Përkatësia në një grup të marginalizuar	2	1	1	2	24	0	30
Gjuha	9	0	0	0	2	1	12
Shtetësia	4	1	0	0	0	0	5
Origjina sociale	7	7	1	4	4	0	23
Arsimi	15	11	0	2	0	0	28
Religjioni ose bindja fetare	113	77	0	10	1	0	201
Bindja politike	18	9	0	9	1	0	37
Bindje tjetër	113	78	0	6	2	0	199
Aftësi të kufizuara	5	1	0	1	0	0	7
Mosha	11	0	0	2	0	0	13
Statusi familjar ose martesor	5	1	0	0	0	0	6
Statusi pronësor	2	8	1	2	5	1	19
Gjendja shëndetësore	4	3	0	2	3	0	12
Prona personale dhe statusi social	19	31	1	9	16	1	77
Bazë tjetër	27	29	1	15	8	0	80

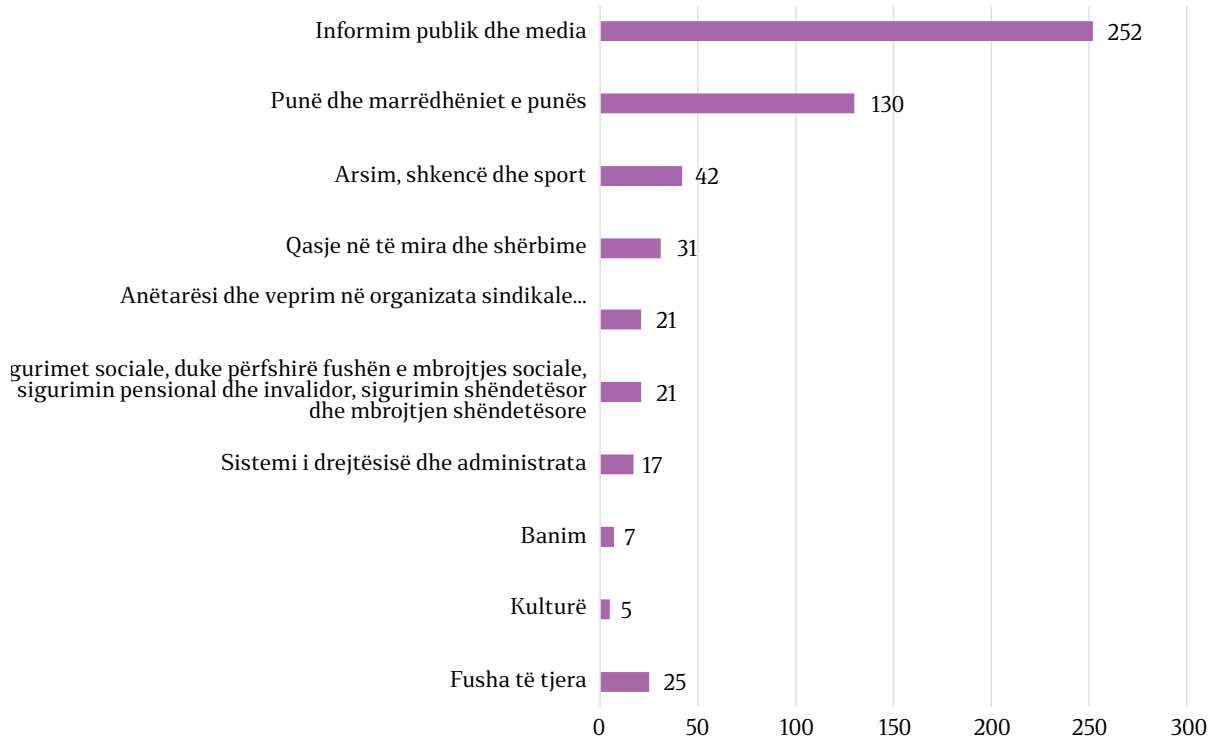
Tabela 1

Nga procedurat e filluara me detyrë zyrtare, njëra është për diskriminim në bazë të gjuhës, e dyta është në bazë të gjinisë dhe procedura e tretë është për diskriminim në bazë të gjinisë, identitetit gjinor, pronës personale dhe statusit shoqëror dhe statusit të pronës.

Fushat e denoncuara të diskriminimit

Rastet më të shumta kundër diskriminimit të pranuar në vitin 2023 ishin në fushën e informimit publik dhe medias (48.18%). Pastaj ka parashtrësia në fushat e marrëdhënive të punës dhe punës (24.86%), arsimin, shkencën dhe sportin (8.03%), qasjes në mallra dhe shërbime (5.93%), sigurimit social, përfshirë fushën e mbrojtjes sociale, sigurimit pensional dhe invalidor, sigurimit shëndetësor dhe mbrojtjen shëndetësore (4.02%), anëtarësim dhe veprim në partitë politike, shoqata, fondacione, sindikata dhe organizatat e tjera me bazë anëtarësie (4.02%), gjyqësor dhe administratë (3.25%), 7 banim (1.34%) dhe 5 kulturë (0.96%). Gjithashtu janë pranuar 25 parashtrësia për diskriminim në një fushë tjetër (4.78%), si dhe 10 parashtrësia në të cilat parashtruesit nuk kanë theksuar asnjë nga fushat (1.91%). Në 92,35% të parashtrësive, parashtruesit kanë raportuar diskriminim në një fushë, ndërsa 5,75% kanë raportuar diskriminim në dy ose më shumë fusha. Parashtrësit që theksojnë se diskriminimi ka ndodhur në disa fusha përfshijnë më së shpeshti marrëdhëniet e punës dhe punën, qasjen në mallra dhe shërbime, pastaj sigurimin social duke përfshirë fushën e mbrojtjes sociale dhe sigurimit pensional dhe invalidor, sigurimit shëndetësor dhe mbrojtjes shëndetësore dhe arsim, shkencë dhe sport. Pasqyra e përgjithshme e numrit të rasteve në secilën nga fushat e raportuara është paraqitur në Grafikon 7.

Numri i lëndëve sipas fushave të raportuara

Grafiku 7

Tabela 2 tregon numrin e rasteve për secilën nga shkaqet e raportuara të diskriminimit sipas llojit të parashtruesit: personat fizikë, personat juridikë dhe KPMD-ja sipas detyrës zyrtare. Për personat fizikë, jepet një pasqyrë e numrit të rasteve për arsyet e raportimit sipas gjinisë.

Fusha e raportuar/ Parashtruesi	Persona fizikë				Person juridik	KPMD	Totali
	Gra	Burra	Gjini tjetër	Nuk është deklaruar			
Punë dhe marrëdhënie të punës	43	42	1	37	7	0	130
Arsim, shkencë dhe sport	20	8	0	7	5	2	42
Sigurim social, përfshirë fushën e mbrojtjes sociale, sigurimin pensional dhe invalidor, sigurimin shëndetësor dhe mbrojtjen shëndetësore	10	6	0	3	2	0	21
Gjyqësori dhe administrata	4	8	0	3	1	1	17
Banim	4	0	0	1	2	0	7
Informim publik dhe media	111	76	0	16	49	0	252
Qasje në mallra dhe shërbime	8	8	0	7	8	0	31
Anëtarësimi dhe veprimi në parti politike sindikale dhe shoqata dhe fondacione të qytetarëve ose organizata të tjera me bazë anëtarësie	5	11	0	3	2	0	21
Kulturë	2	3	0	0	0	0	5
Fusha të tjera	2	12	0	5	6	0	25

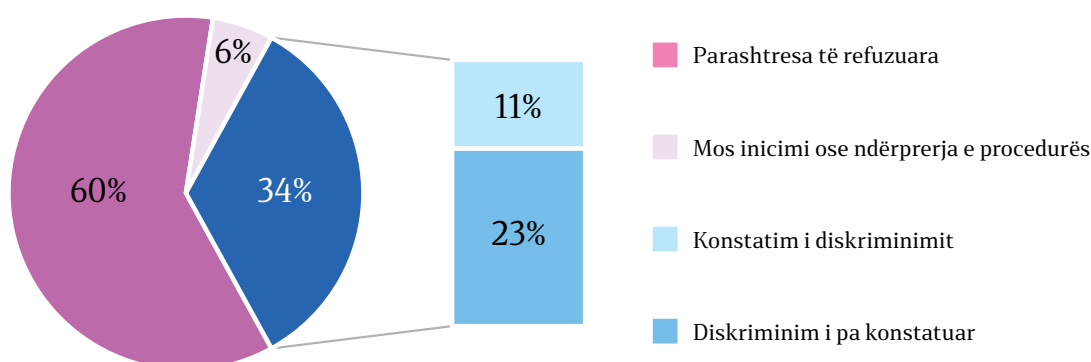
Tabela 2

Nga procedurat e iniciuara me detyrë zyrtare, dy janë në fushën e arsimit, shkencës dhe sportit dhe një në fushën e drejtësisë dhe administratës.

Vendimmarrja e Komisionit për lëndë për mbrojtje nga diskriminimi

Gjatë vitit 2023, KPMD-ja ka punuar në gjithsej **599 lëndë** anti-diskriminimi, nga të cilat 523 janë hapur në vitin 2023 dhe 76 raste janë transferuar nga viti i kaluar 2022. Komisioni ka zhvilluar 31 mbledhje në të cilat janë marrë **521 vendime**, konkretisht: 177 mendime juridike dhe 344 konkluzione. Sa i përket llojit të vendimeve, janë miratuar 59 mendime për përcaktimin e diskriminimit, 118 mendime për mos përcaktimin e diskriminimit, 315 konkluzione për refuzimin e parashtresës dhe 29 konkluzione për mos iniciimin, përkatësisht mosveprim ose ndalimin e procedurës. Grafiku 8 tregon raportin e përqindjes së vendimeve të miratuara në vitin 2023.

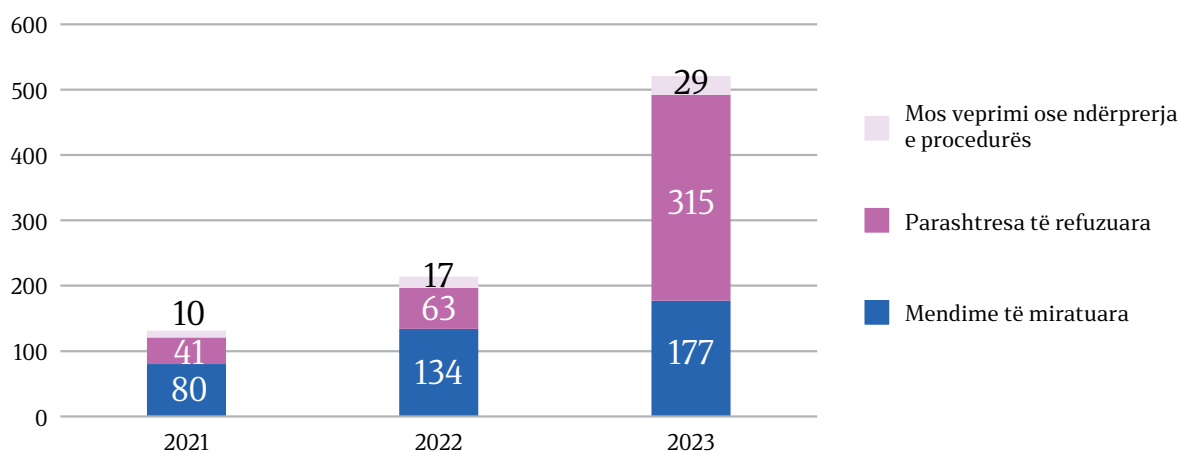
Vendime të miratuara në vitin 2023

Grafiku 8

Numri i përgjithshëm i vendimeve të miratuara për rastet e mbrojtjes nga diskriminimi në vitin 2023 është rritur me 143,46% krahasuar me vitin 2022 dhe krahasuar me vitin 2021 rritja është për 297,71%. Grafiku 9 jep një pasqyrë të numrit të vendimeve në periudhën 2021-2023.

Krahasimi i numrit të vendimeve të miratuara 2021-2023

Grafiku 9

Grafiku 10 paraqet një pasqyrë shtesë të numrit të vendimeve të miratuara në vitin 2023 sipas bazave të përcaktuara në Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi.

Vendime të KPMD-së në lidhje me lëndët për mbrojtje nga diskriminimi

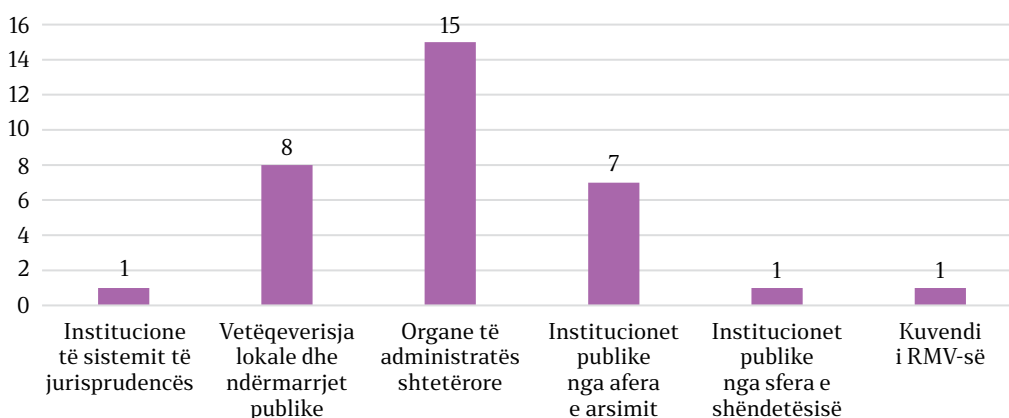

Grafiku 10

Diskriminim i konstatuar në vitin 2023

Në vitin 2023, Komisioni miratoi 59 mendime që përcaktojnë diskriminimin. Pjesa më e madhe e parashtrësive për të cilat është konstatuar diskriminim janë paraqitur nga persona fizikë (36 parashtrësia ose 61.02%), më pas janë paraqitur nga persona juridikë (21 parashtrësia ose 35.59%) dhe janë iniciuar nga KPMD-ja me detyrë zyrtare (2 parashtrësia ose 3.39%). **Diskriminimi më së shpeshti është përcaktuar në institucionet e sektorit publik (55.93%)**, si nëpërmjet veprimeve të personave udhëheqës dhe personave të tjerë të autorizuar, ashtu edhe nëpërmjet akteve ose dispozitave që rregullojnë fushën ose kompetencën e institucioneve. Grafiku 11 tregon numrin e rasteve të identifikuar të diskriminimit në institucionet e sektorit publik sipas llojit (dhe aktivitetit) të tyre.

Diskriminim i konstatuar në institucionet e sektorit publik

Grafiku 11

Diskriminimi është konstatuar edhe nga personat fizikë (20.34%), më pas në personat juridikë të sektorit privat (11.86%) dhe të tjerë, që përfshijnë shoqata dhe fondacione, parti politike, institucion shëndetësor privat dhe federatë sportive (11.86%).

Llojet e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023

Tabela 3 tregon numrin e llojeve të diskriminimit dhe numrin e formave të tyre të shfaqura në mendimet e miratuara të KPMD-së në vitin 2023.

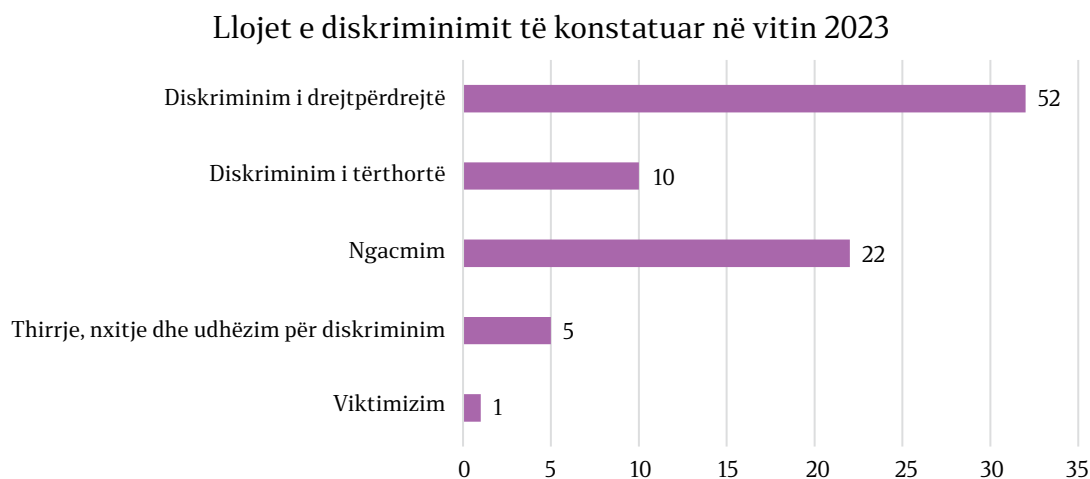
Llojet e diskriminimit të përcaktuara në mendimet e KPMD-së	Gjithsej mendime	Format e llojeve të identifikuara të diskriminimit	Gjithsej mendime
Diskriminimi i drejtpërdrejtë	24	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	14
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë ndërsektorial	3
		Diskriminim i drejtpërdrejtë i shumëfishtë	1
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur	4
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur dhe i shumëfishtë	1
		Diskriminim sipas perceptimit	1
Diskriminim dhe viktimizim i drejtpërdrejtë	1	Diskriminimi dhe viktimizimi i drejtpërdrejtë ndërsektorial	1
Diskriminim dhe ngacim i drejtpërdrejtë	1	Diskriminimi dhe ngacimi i drejtpërdrejtë i zgjatur	1
Diskriminimi i drejtpërdrejtë dhe i tërthortë	6	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i shumëfishtë dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur	1
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur dhe diskriminimi i tërthortë	1
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë i shumëfishtë dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur	3
		Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur ndër-sektorial dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur ndër-sektorial	1
Diskriminimi i tërthortë	4	Diskriminimi i tërthortë	2
		Diskriminimi i zgjatur i tërthortë	1
		Diskriminimi i tërthortë i zgjatur ndër-sektorial	1
Ngacimi	18	Ngacimi	16
		Ngacimi i të përsëritur dhe i shumëfishtë	1
		Ngacimi i zgjatur ndërsektorial	1
Ngacim dhe thirrje, nxitje dhe instruksione për diskriminim	3	Ngacimi dhe thirrje, nxitje dhe instruksione për diskriminim	3
Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim	2	Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim	2

Tabela 3

Nga tabela 3 mund të shihet se në 48 raste (81.36%) është përcaktuar diskriminimi në një formë të veçantë, ndërsa në 11 mendimet e tjera (18.64%) është përcaktuar prania e njëkohshme e disa llojeve të diskriminimit, ose llojeve të diskriminimit që krijohen si pasojë, ose është përcaktuar se përveç ndaj paraqitësit të parashtresës, diskriminimi vlen edhe për një grup më të madh qytetarësh bazuar në të njëjtat karakteristika të mbrojtura. Në 11 mendimet e përcaktuara, të tilla janë:

- 6 raste të diskriminimit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të përcaktuar
- 3 raste të ngacimit dhe thirrje, nxitje dhe instruksione për diskriminim
- 1 rast diskriminimi dhe ngacimi të drejtpërdrejtë dhe
- 1 rast diskriminimi dhe viktimizimi të drejtpërdrejtë.

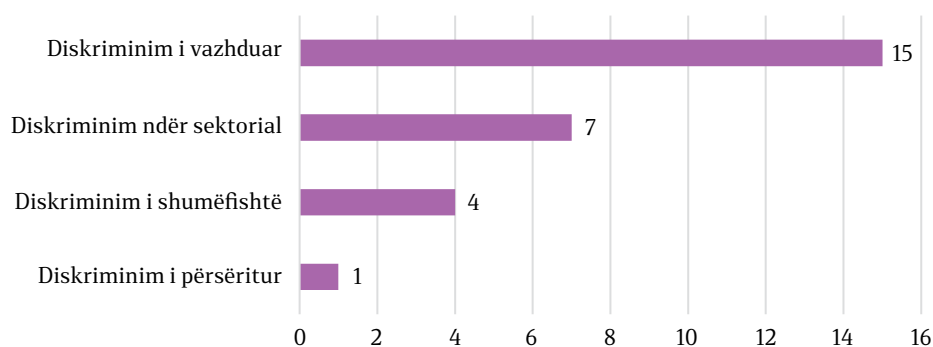
Me qëllim që të merren të dhëna se cilat lloje të diskriminimit mbizotërojnë në mendimet e përcaktuara të KPMD-së në vitin 2023, të dhënat shfaqen në aspektin e secilit lloj diskriminimi veç e veç, përkatësisht në sa prej mendimeve është përcaktuar ai lloj diskriminimi. Nëpërmjet zbatimit të kësaj metode, **përfundohet se KPMD-ja në shumicën e rasteve në vitin 2023 ka konstatuar diskriminim të drejtpërdrejtë** (32 raste ose 54.24%), pasuar nga ngacmimi (22 raste ose 37.29%). Pasqyra e plotë është paraqitur në grafikun 12.

Grafiku 12

Në 21 nga rastet, Komisioni konstatoi diskriminim të formës më të rëndë. Ashtu si me llojet individuale të diskriminimit, në rastin e llojeve më të rënda të diskriminimit, është e zakonshme që në mendimet e KPMD-së të përcaktohet paraqitja e diskriminimit më të rëndë në disa forma. Për shembull, u identifikua një rast i diskriminimit të shumëfishtë të zgjatur të drejtpërdrejtë dhe diskriminimit të zgjatur të tërthortë, pastaj një rast i diskriminimit të drejtpërdrejtë të zgjatur ndër-sektorial dhe diskriminimit të tërthortë të zgjatur ndër-sektorial, një rast i ngacmimit të përsëritur dhe të shumëfishtë, etj. (Tabela 3). Të paraqitura në mënyrë të veçantë, për të treguar se cilat nga format më të vështira përfaqësohen më shumë në mendimet e KPMD-së të miratuara në vitin 2023, ilustron në Grafikon 13. Nga grafiku mund të shihet se format më të vështira të përcaktuara zakonisht janë diskriminimi i zgjatur dhe ndër-sektorial.

Llojet më të rënda të diskriminimit të përcaktuara në vitin 2023

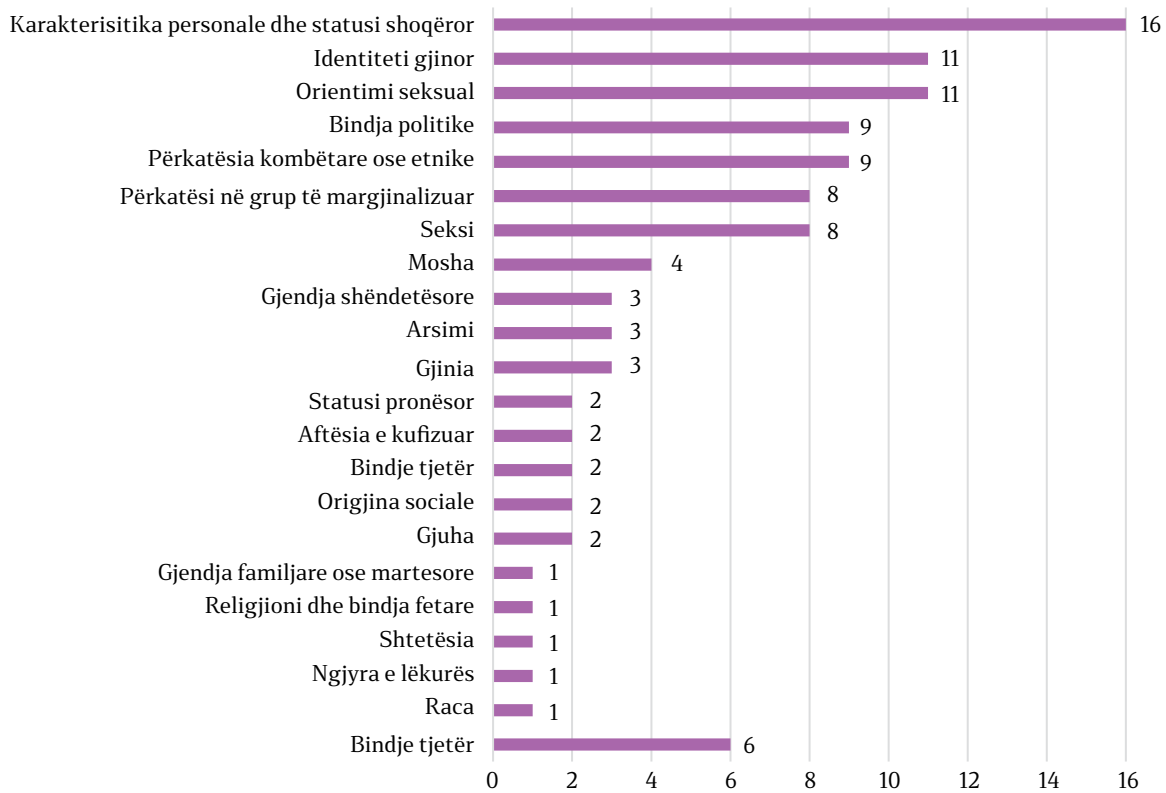
Grafiku 13

Bazat e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023

Në mendimet e Komisionit në vitin 2023, **diskriminimi në bazë të pronës personale dhe statusit shoqëror u konstatua më së shpeshti (27.12%)**, pasuar nga orientimi seksual (18.64%) dhe identiteti gjinor (18.64%), përkatësia kombëtare ose etnike (15.25%), bindja politike (15.25%),

gjinia (13.56%), përkatësia në një grup të marginalizuar (13.56%) dhe baza të tjera (10.17%). Pasqyra e plotë e numrit të mendimeve në të cilat u përcaktua secila nga bazat e diskriminimit është dhënë në Grafikon 14.

Numri i rasteve me diskriminim të konstatuar për secilën nga bazat e diskriminimit

Grafiku 14

Nga rastet e diskriminimit për shkaqe të tjera, 3 janë përcaktuar në bazë të shtatzënisë, dhe të tjerat i referohen diskriminimit në bazë të mos-anëtarësimit në një organizatë sindikale, vendbanimit dhe qasjes në një vend pune të përshtatshëm.

31 nga mendimet e miratuara (52.54%) kanë konstatuar diskriminim mbi një bazë, ndërsa në 28 rastet e tjera (47.46%) Komisioni konstatoi diskriminim për disa arsye, nga të cilat:

- 15 raste diskriminimi mbi dy baza (25.42%);
- 9 raste diskriminimi mbi tre baza (15.25%)
- 2 raste të diskriminimi mbi katër baza (3.39%) dhe
- 2 raste diskriminimi të përcaktuara mbi pesë baza (3.39%).

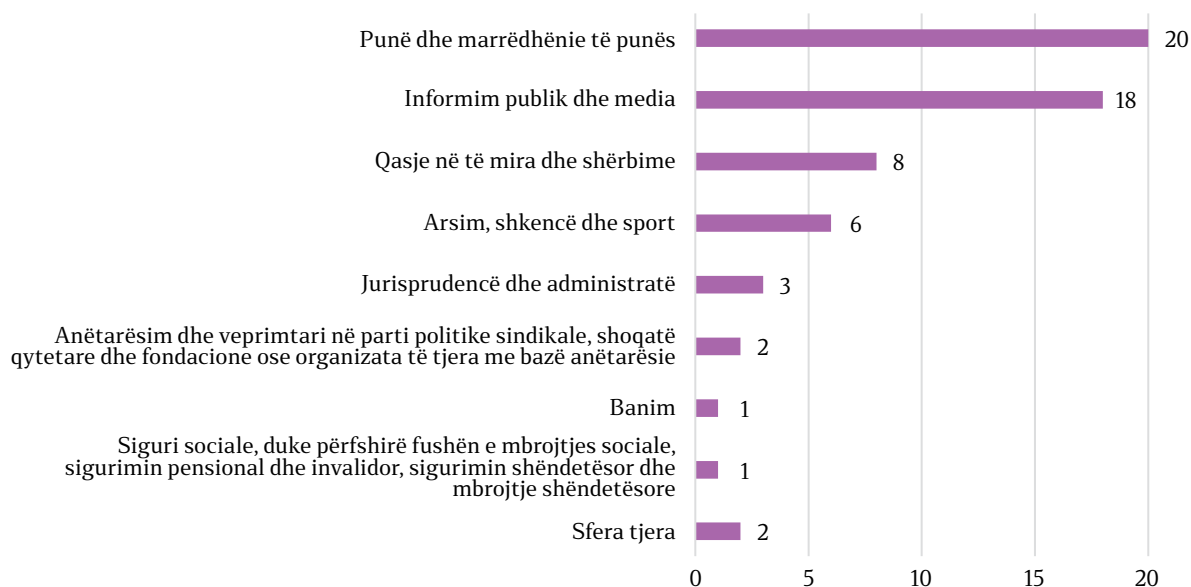
Nga rastet e diskriminimit mbi më shumë se një bazë, orientimi seksual, identiteti gjinor, përkatësia në një grup të marginalizuar, gjinia dhe përkatësia kombëtare ose etnike u përcaktuan më shpesh.

Fushat e diskriminimit në rastet e përcaktuara në vitin 2023

Në mendimet e Komisionit në vitin 2023, më së shpeshti u konstatua diskriminim në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës (33.90%), pasuar nga fushat e informimit publik dhe mediave (30.51%), qasjes në mallra dhe shërbime (13.56%) dhe arsimit, shkencës dhe sportit (10.17%). Në dy nga rastet, KPMD-ja ka konstatuar diskriminim të kryer në një fushë tjetër – të

drejtën e tubimit publik dhe veprimin dhe punën e këshillit të komunës. Në dy raste, Komisioni konstatoi se diskriminimi është kryer në dy fusha të ndryshme: në rastin e parë - diskriminim në fushën e banimit dhe diskriminimi në fushën e qasjes në mallra dhe shërbime, dhe në të dytin - diskriminim në fushën e informimit publik dhe mediave dhe diskriminim në një fushë tjetër: veprimi dhe puna e këshillit të komunës. Pasqyra e plotë e numrit të mendimeve në të cilat u identifikua diskriminimi për sa i përket fushave është dhënë në Grafikon 15

Numri i rasteve të diskriminimit të konstatuar për secilën nga bazat e diskriminimit

Grafiku 15

Në fushën e **punës dhe marrëdhënieve të punës**, shkaqet më të zakonshme të diskriminimit janë: prona personale dhe statusi shoqëror (40%), mendimi politik (30%), shtatzënia (15%), gjinia (15%) dhe arsimi (15%). Më së shpeshti paraqitet si diskriminim i drejtpërdrejtë (70%), ndërsa ngacmimi, diskriminimi i tërthortë dhe viktimizimi në punë janë konstatuar gjithashtu. Në 30% të rasteve, është konstatuar diskriminimi i zgjatur, ndërsa në 10%, diskriminimi ndërsektorial është përcaktuar në vendin e punës.

Lidhur me rastet e diskriminimit të përcaktuar në fushën e informimit publik dhe mediave, 13 prej tyre (72%) i referohen ngacmimit dhe/ose të fjalimeve që provokojnë, bëjnë thirrje, nxisin dhe udhëzojnë për diskriminim në internet. Nga pjesa tjetër, 3 raste janë për përmbajtje të publikuar në portalet e internetit dhe 2 janë për deklarata me përmbajtje shqetësuese mbi baza diskriminuese të dhëna në një emision televiziv. Orientimi seksual (61.11%), identiteti gjinor (61.11%), përkatësia kombëtare ose etnike (27.78%) dhe përkatësia në një grup të marginalizuar (22.22%) më së shpeshti përcaktohen si baza diskriminuese.

Diskriminimi në qasje në mallra dhe shërbime është përcaktuar si diskriminim i drejtpërdrejtë në të gjitha rastet, ndërsa në dy prej tyre KPMD-ja ka përcaktuar edhe diskriminim të tërthortë. Në 50% të rasteve, është konstatua diskriminim në baza kombëtare ose etnike.

Një përmbledhje e rasteve të diskriminimit të përcaktuar sipas fushave, llojeve dhe bazave të diskriminimit jepet në Tabelën 4.

Fushat e konstatuara	Lloji i diskriminimit	Baza e përcaktuar	Numri i rasteve	
Informim publik dhe media	Ngacmimi	Përkatësia nacionale dhe etnike	4	
		Bindja politike dhe bindje të tjera	1	
		Anëtarësimi në një grup të marginalizuar, identiteti gjinor, orientimi seksual	3	
		Identiteti gjinor dhe orientimi seksual	2	
		Orientimi seksual	1	
	Ngacmim dhe thirrje, nxitje dhe instruksione për diskriminim	Prona personale dhe statusi social, gjinia, përkatësia në një grup të marginalizuar, identiteti gjinor dhe orientimi seksual		1
			Identiteti gjinor dhe orientimi seksual	2
		Thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim	Identiteti gjinor	1
			Identiteti gjinor dhe orientimi seksual	1
	Ngacmim i zgjatur i ndër sektorial	Gjinia, seksi, identiteti gjinor dhe orientimi seksual	1	
Informimi publik dhe media dhe fusha të tjera: veprimi dhe puna e këshillit të komunës	Ngacmime të përsëritura dhe të shumëfishta	Origjina kombëtare ose etnike, religjioni ose besimi fetar dhe besimet e tjera	1	
Arsim, shkencë dhe sport	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Gjuha	1	
	Diskriminim i drejtpërdrejtë i shumëfishtë	Shtetësia dhe gjendja shëndetësore	1	
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i shumëfishtë dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur	Mosha dhe gjuha	1	
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur	Prona personale dhe statusi social	1	
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur dhe diskriminimi i tërthortë	Prona personale dhe statusi social	1	
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur ndër-sektorial dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur ndër-sektorial	Mosha dhe aftësia e kufizuar	1	
	Jurisprudenca dhe administrata	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Gjinia	1
Bindja politike			1	
Diskriminimi i tërthortë		Statusi pronësor dhe origjina sociale	1	

Qasje në mallra dhe shërbime	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Ngjyra e lëkurës dhe origjina kombëtare ose etnike	1
		Statusi pronësor, përkatësia kombëtare ose etnike dhe përkatësia në një grup të marginalizuar	1
		Kombësia ose përkatësia etnike dhe prejardhja sociale	1
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë ndërsektorial	Aftësia e kufizuar dhe shkaqe të tjera: vendbanimi	1
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i shumëfishtë dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur	Prona personale dhe statusi social	2
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur dhe i shumëfishtë	Gjendja shëndetësore dhe përkatësia në një grup të marginalizuar	1
Banimi dhe qasja në mallra dhe shërbime	Diskriminimi i drejtpërdrejtë ndërsektorial	Origjina kombëtare ose etnike, gjinia, përkatësia në një grup të marginalizuar, raca dhe statusi familjar ose martesor	1
Punë dhe marrëdhënie të punës	Ngacmimi	Prona personale dhe statusi social	2
		Arsimi, bindja politike dhe bazat e tjera: qasja në një vend pune të përshtatshëm	1
		Bindja politike	2
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Gjendja shëndetësore	1
		Prona personale dhe statusi social	3
		Gjinia	1
		Bindja politike	1
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë ndërsektorial	Gjinia, seksi dhe baza tjetër: shtatzënia	1
	Diskriminim dhe viktimizim i drejtpërdrejtë ndërsektorial	Prona personale dhe statusi social, gjinia dhe baza tjetër: shtatzënia	1
	Diskriminimi i drejtpërdrejtë i zgjatur	Mosha, statusi personal dhe statusi social dhe arsimi	1
		Prona personale dhe statusi social	1
		Bindja politike	1
	Diskriminim dhe ngacmim i drejtpërdrejtë i zgjatur	Mosha dhe baza tjetër: Shtatzënia	1
Diskriminimi i drejtpërdrejtë i shumëfishtë dhe diskriminimi i tërthortë i zgjatur	Bazë tjetër: mos anëtarësimi në një organizatë sindikale	1	
Diskriminim sipas perceptimit	Bindja politike	1	
Diskriminimi i zgjatur i tërthortë	Arsimi	1	

Sigurim social, përfshirë fushën e mbrojtjes sociale, sigurimin pensional dhe invalidor, sigurimin shëndetësor dhe mbrojtjen shëndetësore	Diskriminimi i tërthortë i zgjatur ndër-sektorial	Prona personale dhe statusi shoqëror, gjinia, përkatësia në një grup të marginalizuar dhe seksi	1
Anëtarësimi dhe veprimi në parti politike sindikale dhe shoqata dhe fondacione të qytetarëve ose organizata të tjera me bazë anëtarësie	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Prona personale dhe statusi social	1
	Diskriminimi i tërthortë	Prona personale dhe statusi social	1
Fusha të tjera: E drejta për tubim publik	Diskriminimi i drejtpërdrejtë	Bindja politike	1

Tabela 4

Në mendimet e KPMD-së për parashtrësit e paraqitura nga individët që deklaruan përkatësinë e tyre gjinore, 18 ishin për rastet e diskriminimit ndaj personave femra dhe 9 për rastet e diskriminimit ndaj personave meshkuj. Një nga rastet e përcaktuara është për diskriminim ndaj një të mituri dhe një e mitur të paraqitura nga prindërit e tyre. Marrëdhëniet e punës dhe puna janë fusha më e zakonshme e diskriminimit që është konstatuar si te gratë (10 deri në 18 raste) ashtu edhe te burrat (5 nga 9 raste), dhe për sa i përket bazave, diskriminimi ndaj grave në shumicën e rasteve u përcaktua në bazë të bindjes politike (6 raste), gjinisë (4), pasurisë personale dhe statusit shoqëror (4), moshës (3) dhe shtatzënisë (3), ndërsa te burrat janë bazat: pasuria personale dhe statusi shoqëror (3) dhe bindja politike (2) raste.

Rekomandime të përgjithshme

Në vitin 2023, në përfundim me nenin 28 të Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, Komisioni, me iniciativën e vet, bëri katër rekomandime të përgjithshme për rastet e diskriminimit ndaj një numri më të madh personash:

1. Rekomandim i përgjithshëm për Ministrinë e Drejtësisë dhe Drejtorinë e Ekzekutimit të Sanksioneve për ofrimin e arsimit të detyrueshëm në institucionet edukuese - përmirësuese dhe shtëpitë ndëshkuese - përmirësuese

Në mars 2023, KPMD-ja miratoi një rekomandim të përgjithshëm që rekomandon që Ministria e Arsimit dhe Shkencës, në bashkëpunim me Drejtorinë për Ekzekutimin e Sanksioneve, të sigurojë qasje sistematike, të qëndrueshme dhe të vazhdueshme në arsimin e detyrueshëm për të gjithë personat e dënuar ose fëmijët gjatë ekzekutimit të dënimit me burg ose masës institucionale.

Funksioni kryesor i institucioneve ndëshkuese - përmirësuese dhe edukuese - përmirësuese është procesi i risocializimit të personave të dënuar. Qëllimi i ekzekutimit të dënimit me burgim është aftësimi i të dënuarve të angazhohen në shoqëri me perspektivat më të mira për jetë të pavarur. Qëllimi i zbatimit të masave edukative është mbrojtja, arsimit, edukimi dhe edukimi shtesë, socializimi, ndihma dhe kujdesi për fëmijët për të siguruar zhvillimin e duhur të personalitetit të tyre. Prandaj, qasja në arsimin e detyrueshëm për të gjithë personat e dënuar ose fëmijët që u është shqiptuar masë masë institucionale edukative – dërgim në institucion edukues - përmirësues, është thelbësore për të përmbushur qëllimet e dënimit me burg dhe zbatimit të masave arsimore, si dhe për të përmbushur funksionin bazë të institucioneve ndëshkuese - përmirësuese dhe edukative - përmirësuese.

2. Rekomandim i përgjithshëm me të cilin rekomandohet Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve dhe organet tjera përkatëse të sigurojnë ushtrim të barabartë të të drejtës për ndjekje penale në institucionet e sistemit dënues të të gjithë personave të dënuar pavarësisht nga gjinia e tyre

Në mars 2023, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi miratoi një rekomandim të përgjithshëm që synonte promovimin e të drejtave të personave të dënuar të gjinisë femërore. Rekomandohet që Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve, në bashkëpunim me organet tjera përkatëse, në institucionet dënuese të sigurojë të drejtën e barabartë për progres në institucionet e sistemit dënues të të gjithë personave të dënuar pavarësisht nga gjinia e tyre. KPMD-ja rekomandoi përgatitjen e një Plani veprimi me aktivitete dhe burime buxhetore për përshtatjen, rindërtimin ose ndërtimin e institucioneve gjysmë të hapura dhe të hapura për të dënuarat femra. Kjo nevojë shkaktohet domosdo nga fakti se gratë e dënuara me dënim me burg nga i gjithë vendi dërgohen të vuajnë dënimin e tyre në burgun e Idrizovës, si institucioni i vetëm ndëshkues -përmirësues në vend ku ka një repart të veçantë për gratë.

Duke marrë parasysh rregullaivën aktuale, përkatësisht faktin se gratë mund të vuajnë dënimin e tyre me burg vetëm në Burgun e Idrizovës, një institucion që është i llojit të mbyllur, përfundohet se të dënuarat femra vendosen në pozitë më të palakmueshme në krahasim me të dënuarit meshkuj. E njëjta u përcaktua me Mendimin nr. 08-69/7 datë 20.03.2023 të KPMD-së.

3. Rekomandim i përgjithshëm për transport publik falas për studentët në universitetet private

Në qershor 2023, KPMD-ja lëshoi një rekomandim të përgjithshëm që i rekomandon Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës që të sigurojnë qasje sistematike, të qëndrueshme dhe të vazhdueshme në të drejtën e përdorimit të transportit publik falas për studentët e rregullt, të regjistruar në studimet universitare në universitetet private në vend, në mënyrë të barabartë me studentët e rregullt, të regjistruar në studimet universitare në universitetet shtetërore.

KPMD-ja rekomandon që Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut në të ardhmen të respektojë dhe promovojë të drejtën për barazi të të gjithë personave ose grupeve të personave në procesin e krijimit dhe zbatimit të masave, aktiviteteve dhe politikave në të gjitha fushat.

4. Rekomandim i përgjithshëm për ndryshime dhe plotësime në Ligjin për sigurim shëndetësor për të eliminuar trajtimin e pabarabartë të fermerëve individuale në ushtrimin e të drejtës për kompensim të pagës gjatë mungesës nga puna për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë dhe paaftësisë së përkohshme për punë për shkak të sëmundjes

Në nëntor 2023, KPMD-ja lëshoi një rekomandim të përgjithshëm që i rekomandon Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut të miratojë ndryshime dhe plotësime në nenin 14 të Ligjit për sigurim shëndetësor, në mënyrë që të parashikojë të drejtën e kompensimit gjatë paaftësisë së përkohshme për kryerjen e veprimtarisë bujqësore për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë për fermeret individuale, si siguruese shëndetësore, me qëllim eliminimin e trajtimit të pabarabartë të fermerëve individuale – siguruese shëndetësore në ushtrimin e të drejtave për sigurim shëndetësor – të drejtën e kompensimit të pagës gjatë mungesës nga puna për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë.

Njëkohësisht, Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut i rekomandohet të votojë për ndryshimet në nenin 13 të Ligjit për sigurim shëndetësor, në mënyrë që të parashikojë të

drejtën e kompensimit gjatë paaftësisë së përkohshme për kryerjen e veprimtarisë bujqësore për shkak të sëmundjes dhe lëndimit, për fermerët/et individualë/e si sigurues shëndetësor me qëllim të eliminimit të trajtimit të pabarabartë ndaj fermerëve/eve individualë/e – sigurues shëndetësor në ushtrimin e të drejtës për sigurim shëndetësor – të drejtën e kompensimit gjatë paaftësisë së përkohshme për punë për shkak të sëmundjes.

Statusi i zbatimit të rekomandimeve të Komisionit

Në bazë të nenit 21 paragrafit 1 pikës 17 të Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, Komisioni monitoron realizimin e mendimeve dhe rekomandimeve për raste specifike të diskriminimit derisa të përmbushen rekomandimet. Personi të cilit i drejtohet rekomandimi është i detyruar të veprojë sipas rekomandimit dhe të korrigjojë shkeljen e të drejtës brenda 30 ditëve nga data e marrjes së rekomandimit ose brenda një periudhe më të gjatë nëse ka arsye veçanërisht të justifikuar, por jo më shumë se gjashtë muaj, si dhe të informojë Komisionin për këtë.

Ne periudhën raportuese Komisioni konstaton se rekomandimet janë përmbushur, përkatësisht diskriminimi **është eliminuar ne gjithsej 24 raste**, 19 prej të cilave i referohen rekomandimeve të bëra ne vitin 2023 dhe 5 rekomandimeve të bëra ne vitin 2022, ndërsa afati për veprim ka skaduar ne vitin 2023.

Komisioni vazhdon të monitorojë zbatimin e rekomandimeve për pjesën tjetër të rekomandimeve, afati i të cilave për veprim skadon në vitin 2024.

Kërkesa për inicimin e procedurave për kundërvajtje

Në bazë të nenit 27 paragrafit 4 të Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, nëse personi të cilit i drejtohet rekomandimi nuk vepron sipas rekomandimit, Komisioni do të paraqesë kërkesë për fillimin e procedurës për kundërvajtje në gjykatën kompetente për kundërvajtje.

Në vitin 2023, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi paraqiti 14 kërkesa për fillimin e procedurave për kundërvajtje ndaj diskriminuesve të identifikuar, të cilët brenda afatit të përcaktuar ligjërisht nuk vepruan sipas rekomandimeve të Komisionit. Nga këto, 4 janë refuzuar me vendime të gjykatave kompetente, për 1 gjykata është shpallur jo kompetente sipas vendndodhjes dhe për 1 gjykata ka ndërprerë procedurën për shkak të fillimit të procedurës penale. Për 8 kërkesat e tjera procedura është në rrjedhë.

Në prill të vitit 2023, Gjykata Themelore në Gostivar miratoi aktvendim gjyqësor për shpalljen fajtor të Kryetarit të Komunës së Gostivarit sepse brenda afatit të caktuar kohor, me rekomandimin e KPMD-së nr. 08-47/9 datë 08.03.2022 nuk ka vepruar, dhe i shqiptoi sanksion për kundërvajtje - vërejtje.

Në vitin 2023, u zhvilluan seanca dëgjimore në gjykatat kompetente për kundërvajtje dhe për 4 procedura të tjera për kërkesat e paraqitura nga KPMD-ja në vitin 2022. Të njëjtat janë në rrjedhë.

Pjesëmarrja e Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi si “mik i gjykatës” (amicus curiae) në procedurë gjyqësore për mbrojtjen nga diskriminimi me interes publik (actio popularis)

Në mars 2023, KPMD-ja mori Njoftim nga Byroja për Përfaqësim të Republikës së Maqedonisë së Veriut para **GJEDNJ-së se Aktgjykimi i GJEDNJ-së, në rastin e segregimit të nxënësve romë në Shkollën Fillore “Gjorgji Sugarev” - Manastir dhe Shkollën Fillore “Goce Dellçev” - Shtip, i miratuar më 13 dhjetor 2022, u bë përfundimtar më 13 mars 2023**. Me të njëjtin u konstatua segregim gjatë regjistrimit të nxënësve në arsimin fillor në komunat përkatëse dhe e detyroi shtetin t’i paguajë secilës familje (prindërve dhe fëmijëve të tyre nxënës) një shumë prej 1.200 eurosh. Për këtë vendim, KPMD-ja raportoi në Raportin vjetor 2022, duke vënë në dukje se mendimet e KPMD-së për parashtresat në lidhje me dy rastet në të cilat u krijua diskriminimi i tërthortë në baza etnike që shkaktojnë ndarjen në shkollat e përmendura (përkatësisht shkurt dhe prill 2022), si dhe rekomandimin e përgjithshëm, të cilin KPMD-ja ua drejtoi institucioneve përkatëse në nivel shtetëror dhe lokal dhe shkollave në fjalë për të siguruar zbatim më të rreptë dhe më të qëndrueshëm të vendimeve për riorganizim që do të zvogëlonte ndarjen e romëve, që janë cituar në aktgjykim.

Për rastin e segregimit të nxënësve romë në arsimin fillor në vitin 2023, vazhdoi procedura gjyqësore për një padi me interes publik (actio popularis) para Gjykatës Themelore Civile Shkup, e iniciuar nga Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut – Shkup, e cila filloi në vitin 2022, në të cilën KPMD-ja veprroi si mik i gjykatës (amicus curiae). Padia u ngrit kundër Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës, Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, Ministrisë së Shëndetësisë, Inspektoratit Shtetëror të Arsimit, Komunës së Manastirit dhe Komunës së Shtipit për përcaktimin se kanë kryer diskriminim – segregacion të fëmijëve romë në procesin arsimor për shkak të mos ndërmarrjes së aktiviteteve përkatëse për të rregulluar mënyrën e rajonalizimit në mënyrë që të shmanget ndarja e mundshme, pastaj për të kontrolluar vendimet për riorganizim të miratuar nga komunat, për mënyrën e zbatimit të këtyre vendimeve në praktikë dhe për mënyrën e regjistrimit të fëmijëve romë në shkolla.

Në dhjetor 2023, Gjykata e Apelit e Shkupit konfirmoi vendimin e Gjykatës Themelore Civile Shkup, e cila konstatoi se Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Komisioni Shtetëror i Zgjedhjeve (KSHZ) kishin diskriminuar drejtpërdrejt personat me aftësi të kufizuara në ushtrimin e të drejtës së tyre për të votuar. Gjykata konstatoi se diskriminimi i drejtpërdrejtë është kryer duke mos ndërmarrë veprime, përkatësisht duke mos ndërmarrë veprime për përshtatjen e infrastrukturës dhe hapësirës deri te dhe në një pjesë të qendrave të votimit dhe ka shkelur parimin e përshtatjes përkatëse. Në këtë mënyrë, të pandehurit penguan personat me aftësi të kufizuara të ushtrorjnë të drejtën e tyre për të votuar, duke penguar kështu pjesëmarrjen aktive të personave me aftësi të kufizuara në jetën politike të shtetit.

Gjykata obligoi Qeverinë dhe Komisionin Shtetëror të Zgjedhjeve, deri në shpalljen e zgjedhjeve të ardhshme, të sigurojnë në vendvotimet ku deri më tani kjo nuk ka qenë e mundur:

- qasje, rrugë të sheshta, vende të parkimit të shënuara në mënyrë përkatëse me ngjyrë me kontrast të lartë, vendosja e shenjave dhe numrave në një vend të dukshëm, me një format më të madh, me kontrast të lartë, ose sinjalizimi zanor deri te qendrat e votimit;
- qasje deri te hapësira për votim duke vendosur parrmakë përgjatë shkallëve dhe mureve, duke instaluar rampa hyrëse, shina dore, hyrje më të gjera, ashensor të qasshëm ose platforma që janë në nivele dhe me shkallë;

- qasje deri te hapësira e votimit, ndriçimi i njëtrajtshëm, rishpërndarja e mobileve për të krijuar mundësi më të madhe për lëvizje; vendosja e paravanëve të përshtatur të votimit në mënyrë të përshtatshme dhe vendosja e kutisë së votimit në një lartësi të përshtatshme për personat me aftësi të kufizuara fizike.

Ky epilog gjyqësor vjen pasi Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut paraqiti padi për mbrojtje nga diskriminimi në interes publik (*actio popularis*), ndërsa KPMD-ja u paraqit si ndërmjetës në procedurën gjyqësore, gjegjësisht si mik i gjykatës (*amicus curiae*).

Me këtë vendim, gjykata konfirmon se gjatë zbatimit të ligjit dhe procesit zgjedhor, Qeveria dhe KSHZ-ja janë të detyruara të sigurojnë qasje të papenguar dhe adekuate në qendrat e votimit për personat me aftësi të kufizuara, në mënyrë që këta persona të ushtrojnë të drejtën e votës në mënyrë të barabartë me të tjerët; gjithashtu konfirmon se organet e paditura janë të detyruara të respektojnë dispozitat përkatëse ligjore në lidhje me procesin zgjedhor dhe konventat e ratifikuara dhe brenda kompetencave të tyre të ndërmarrin veprime për përshtatjen dhe qasjen e duhur në infrastrukturën, mallrat dhe shërbimet e këtyre personave.

Gjykata, edhe një herë thekson parimin e përcaktuar për rregullim përkatës si një formë e veçantë e diskriminimit, e përcaktuar me Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi dhe vlerëson se rregullimi përkatës në rastin konkret është i nevojshëm për të siguruar gëzimin ose ushtrimin e të gjitha të drejtave dhe lirive të njeriut të personave me aftësi të kufizuara në baza të barabarta me të tjerët, dhe se një mënyrë e tillë e rregullimit përkatës, e cila kërkohet nga padia, nuk shkakton barrë joproporcionale ose të panevojshme për të pandehurit.

PJESËMARRJA NË NGJARJE DHE AKTIVITETE TË REALIZUARA TË KPMD-SË

Konferenca e 7-të rajonale e trupave për barazi të Evropës Juglindore

Në Ditën Ndërkombëtare të Tolerancës, 16 nëntor, Beogradi ishte mikpritës i Konferencës së 7-të rajonale të institucioneve për barazi në Evropën Juglindore.

Në konferencë morën pjesë drejtues dhe përfaqësues të institucioneve për barazi nga Shqipëria, Kroacia, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Bosnja dhe Hercegovina dhe Sllovenia, si dhe përfaqësues të sektorit joqeveritar, organizatave ndërkombëtare dhe institucioneve shkencore.

Konferenca e këtij viti iu kushtua luftës kundër diskriminimit ndaj të moshuarve, me qëllim hetimin dhe propozimin e mënyrave konkrete të veprimit të organeve të barazisë, si dhe aktorëve të tjerë socialë, për të krijuar kushte për trajtim të barabartë dhe cilësi të jetës për të moshuarit.

Kryetari i KPMD-së, Igor Jadrovski, ndau me pjesëmarrësit e tjerë në konferencë përvojat dhe praktikën e mira të Komisionit në Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi ndërsektorial ndaj grave të rritura.

Pjesa e punës së konferencës u realizua nëpërmjet paneleve kushtuar sfidave të moshës, diskriminimit të shumëfishtë në bazë të moshës, si dhe problemeve me të cilat përballen gratë e moshuara.

Trajnime dhe takime të hapura me qytetarët, sektorin civil dhe institucionet lokale

Me **Njihni, denonconi, pengoni diskriminimin** në nëntë komuna, përkatësisht në: Kriva Pallankë, Gostivar, Gjevgjeli, Kavadar, Berovë, Prilep, Shuto Orizari, Strugë dhe Shkup. Këto takime janë pjesë e aktiviteteve që Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi ndërmerr me qëllim afrimin e punës së tij me qytetarët dhe rritjen e transparencës së tij. Në të njëjtën kohë, qytetarët kanë mundësi, nëpërmjet komunikimit të drejtpërdrejtë me anëtarët dhe të punësuarit në Komisionin për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, të njihen me kompetencat dhe mënyrën e punës së këtij organi të pavarur institucional përgjegjës për promovimin e barazisë, promovimin e të drejtave të njeriut dhe parandalimin dhe mbrojtjen nga çdo lloj diskriminimi. Në të njëjtën kohë, këto takime ofrojnë një mundësi shtesë për të thelluar bashkëpunimin me sektorin civil dhe institucionet në nivel vendor, me qëllim njohjen në kohë të të gjitha formave të diskriminimit, si dhe nxitjen e komunikimit dhe bashkëpunimit të ndërsjellë, me qëllim çrrënjosjen efektive të tij.

Në bashkëpunim me Rrjetin për Mbrojtjen nga Diskriminimi, KPMD-ja zhvilloi trajnime dhe debate në Veles, Gradsko, Kriva Pallankë, Dellçevë dhe Ohër mbi mekanizmat për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi, kornizën ligjore dhe institucionale dhe zbatimin e saj në nivel lokal. Ato u zbatuan si pjesë e projektit **“Të dukshëm, të bashkuar dhe të zëshëm – Veprim për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit**

multi-sektorial, zbatuar nga Koalicioni MARGINI, Shoqata Maqedonase e Avokatëve të Rinj, Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, LAG Vardar Leader dhe Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, në kuadër të programit Civica Mobilitas. Në to morën pjesë përfaqësues të komunave (koordinatorë për mundësi të barabarta ose persona të tjerë të punësuar në komunë), përfaqësues të seksioneve rajonale të Ministrisë së Drejtësisë, të cilët ofrojnë ndihmë juridike falas dhe përfaqësues të shoqatave të qytetarëve që punojnë në nivel lokal. Nëpërmjet këtyre ngjarjeve, pjesëmarrësit fitojnë njohuri për llojet dhe shkaqet e diskriminimit, procedurën kundër diskriminimit para Komisionit, detyrimet e vetëqeverisjes lokale në bazë të Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi dhe rolin e seksioneve rajonale të Ministrisë së Drejtësisë në ofrimin e ndihmës juridike për viktimat e diskriminimit. Qëllimi i trajnimeve është vendosja e bashkëpunimit ndërmjet institucioneve në nivel lokal në drejtim të zbatimit të aktiviteteve për parandalimin e diskriminimit dhe në drejtim të ofrimit të mbrojtjes nga diskriminimi për qytetarët në nivel lokal.

Në bashkëpunim me Misionin e OSBE-së në Shkup, KPMD-ja mbajti **trajnim mbi “Testimin e situatës” në periudhën nga 5-7 qershor 2023**, në përputhje me Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi. Trajnimi ishte i destinuar për organizatat e shoqërisë civile që punojnë për çështjet e romëve, veçanërisht çështjet gjyqësore strategjike dhe hartimin e politikave. Qëllimi i trajnimit është zgjerimi dhe forcimi i njohurive teorike dhe praktike në lidhje me “Testimin e situatës” si një metodë për të vërtetuar diskriminimin, duke përfshirë testuesit e organizuar që veprojnë në një situatë të krahasueshme për të hetuar shfaqjen e diskriminimit në lëndë, procese dhe fusha të ndryshme mbi çdo bazë diskriminuese. Numri më i madh i organizatave të shoqërisë civile me aftësi të fituara për të kryer testimin e situatës do të rezultojë në një numër më të madh parashtresash strategjike për mbrojtje nga diskriminimi në bazë të përkatësisë etnike ndaj romëve.

Modulet edukative për fëmijë dhe të rinj

Në kuadër të projektit “Lufta kundër diskriminimit nëpërmjet mbështetjes së Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi” të mbështetur nga Ambasada Britanike në Shkup dhe të zbatuar nga Qendra për Menaxhim me Ndryshime (QMN), u zhvilluan module arsimore për fëmijët dhe të rinjtë të moshës nga 6 deri në 14 vjeç. Këto janë publikuar dhe janë në dispozicion të publikut në www.sitesmeednakvi.mk.

Bordi këshillëdhënës për arsimin

Në kuadër të projektit “Arsim cilësor për të gjithë”, u krijua Bordi Këshillëdhënës i përbërë nga përfaqësues nga Ministria e Arsimit, Byroja për Zhvillimin e Arsimit, Inspektorati Shtetëror i Arsimit, Qendra Shtetërore e Provimeve, Instituti për Pedagogji, Qendra për Arsim Profesional dhe Trajnim, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi dhe Këshilli i Evropës.

Ky projekt synon të promovojë demokracinë dhe të drejtat e njeriut në arsim duke përdorur një sërë iniciativa gjithëpërfshirëse në nivel politik dhe lokal, me qëllim pajisjen e të rinjve me aftësitë e nevojshme për të jetuar në një shoqëri multikulturore.

Projekti trevjeçar zbatohet nga Këshilli i Evropës në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës, dhe financohet nga Gjermania.

Vizitat studimore të KPMD-së

Në vitin 2023, me mbështetjen e Misionit të OSBE-së në Shkup, u realizuan dy vizita studimore për anëtarët e KPMD-së dhe punonjësit e Shërbimit profesional:

- Vizitë studimore në Beograd, Serbi me fokus në zhvillimin e çështjeve gjyqësore strategjike për rastet e diskriminimit dhe rëndësinë e tyre të jashtëzakonshme për promovimin e barazisë.
- Vizitë studimore në Zagreb, Kroaci me zyrat e Avokatit të Popullit me fokus në përpunimin e parastresave, rastet gjyqësore, grumbullimin e të dhënave për diskriminim, si dhe sfidat dhe praktikrat e mira të organeve të barazisë në procesin e pranimit në BE.

Barometri për mundësi të barabarta

Në nëntor 2023, u botua Raporti **Barometri për mundësi të barabarta** botuesit e të cilit janë Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (QMBN) dhe Misioni i OSBE-së në Shkup. Raporti analizoi gjetjet e një sondazhi të kryer në maj-qershor 2023 mbi një mostër përfaqësuese kombëtare për një popullsi mbi moshën 15 vjeç, duke përdorur një metodë të anketimit sy më sy, në shtëpinë e të anketuarit/ës dhe përfshiu 1,608 të anketuar.

Sondazhi i vitit 2023 tregon se sipas perceptimit të publikut, diskriminimi është më i përhapur në raport me perceptimin se diskriminimi mungon. Diskriminimi në bazë të përkatësisë politike dhe etnike konsiderohet të jetë më i përhapuri. Ky konstatim është i lidhur ngushtë me perceptimin e të anketuarve se faktori vendimtar që i vendos kandidatët me aftësi dhe kualifikime të barabarta në një pozitë të pabarabartë gjatë punësimit është pikërisht përkatësia e tyre politike dhe etnike.

Të dhënat për përvojat personale me diskriminimin tregojnë se çdo i/e treti/a i/e anketuar deklaroi se ka qenë viktimë e diskriminimit ndërsa katër nga dhjetë të anketuar raportuan se ishin dëshmitarë të diskriminimit. Rezultatet tregojnë se të anketuarit që u diskriminuan në 12 muajt e fundit u diskriminuan më shpesh në hapësirën publike dhe gjatë kërkimit të një pune ose derisa ishin në punë. Një në pesë të anketuar deklaruan se ishin diskriminuar nga personeli shëndetësor.

Është dëshpërues fakti që shumica e të anketuarve nuk i dinë të drejtat e tyre në rastet kur janë viktimat e diskriminimit. Shumica e të anketuarve deklaruan se do të kërkonin mbrojtje nga institucionet përkatëse nëse do të ishin viktimë e diskriminimit ose ngacmimit. Por një e treta (33%) nuk do të raportonte diskriminimin.

Një shumicë prej 73% e të anketuarve besojnë se nuk po bëhen përpjekje e mjaftueshme për të luftuar diskriminimin, ndërsa ka pasur një ngecje në 5 vitet e fundit edhe pse ekziston një Ligj i ri për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi dhe Strategji kombëtare për ballafaqim me diskriminimin.

Strategjia për parandalimin e diskriminimit strukturor dhe promovimin e parimit të barazisë të KPMD-së

Në vitin 2023, u miratua **Strategjia për parandalimin e diskriminimit strukturor dhe promovimin e parimit të barazisë së KPMD-së**, e cila identifikon arsyet për forma të caktuara të diskriminimit strukturor, si mund të njihet diskriminimi strukturor dhe çfarë mund të bëjë KPMD-ja për të parandaluar diskriminimin, por edhe për të promovuar parimin e barazisë në funksionimin e saj dhe funksionimin e institucioneve të tjera. Nëpërmjet kësaj strategjie, Komisioni synon ta trajtojë diskriminimin jo ekskluzivisht si mungesë të trajtimit të barabartë, por si pabarazi thelbësore dhe strukturore. Strategjia, bazuar në një analizë të situatës, punës së deritanishme të KPMD-së dhe gjetjeve të diskutimeve me grupe të caktuara të rrezikuara, ofron veprime konkrete që, së bashku me institucionet e tjera, do të bëjnë të dukshme problemet ligjore që dalin nga paragjykimi i rrënjosur institucional ndaj një grupi apo individi të caktuar. Strategjia për parandalimin e diskriminimit strukturor dhe promovimin e parimit të barazisë të KPMD-së është përgatitur në kuadër të projektit “Lufta kundër diskriminimit nëpërmjet mbështetjes së Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi”, financuar nga Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar, nëpërmjet Ambasadës së Mbretërisë së Bashkuar në Shkup, dhe zbatuar nga Qendra për Menaxhim me Ndryshime.

Udhëzues për kalimin e barrës së provës në KPMD

Në mars 2023, u botua **Udhëzuesi për kalimin e barrës së provës në KPMD**, i cili u zhvillua në kuadër të projektit “Forcimi i sundimit të ligjit dhe të drejtave të njeriut në Republikën e Maqedonisë së Veriut II” i mbështetur nga Misioni i OSBE-së në Shkup. Ai synon të sqarojë institutin procedural dhe ligjor të kalimit të barrës së provës në procedurat para Komisionit dhe në procedurat gjyqësore në mënyrë që të zbatohet në mënyrë efektive Ligji për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi.

Udhëzuesi sqaron kuptimin, fushëveprimin, çështjet dhe diskutimet e hapura në lidhje me këtë institut juridik dhe jep shembuj nga praktika gjyqësore e Gjykatës të drejtësisë të Bashkimit Evropian dhe Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, si dhe disa praktika krahasuese nga vendet evropiane, në mënyrë që të ndihmojë praktikuesit juridikë dhe veçanërisht KPMD-në, në kuptimin dhe zbatimin e saj. Udhëzuesi gjithashtu paraqet shembuj pozitivë nga praktika e KPMD-së duke ilustruar kalimin e barrës së provës.

Udhëzuesi për kalimin e barrës së provës duhet të shërbejë si një ndihmë për ta kuptuar atë dhe nuk ka për qëllim të japë një shtjellim teorik gjithëpërfshirës të tij, por të tregojë mënyrat më të mira të zbatimit të kalimit të barrës së provës në praktikë. Në të njëjtën kohë, lë hapësirë për fleksibilitet dhe interpretim evolucionar të këtij instituti nga KPMD-ja si dhe praktikues të tjerë juridikë.

Kontributi i KPMD-së në zbatimin e Planit kombëtar të veprimit për mbrojtjen, promovimin dhe përmbushjen e të drejtave të njeriut të grave dhe vajzave rome 2022-2024

Në gusht 2023, KPMD-ja lëshoi një thirrje për konsultim publik mbi diskriminimin në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës. Qëllimi i kësaj thirrjeje është marrja e informacionit dhe grumbullimi i të dhënave për përvojat dhe qëndrimet në lidhje me praktikën diskriminuese që janë të pranishme në shoqërinë tonë në fushën e marrëdhënieve të punës mbi çdo bazë diskriminimi, si dhe për zbatimin e Ligjit për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi (LPMD) dhe ligjeve të tjera në fuqi që zbatohen në fushën e marrëdhënieve të punës dhe punës, të cilat gjithashtu mbulojnë mbrojtjen nga diskriminimi (për shembull, Ligji për marrëdhëniet e punës, Ligji për punësimin e personave me aftësi të kufizuara, etj.).

Me thirrjen, KPMD-ja inkurajoi këto konsultime publike për të kontribuar për gratë rome, si dhe personat juridikë që punojnë me romët (veçanërisht gratë rome, LGBTIQ Rom/e dhe romë/edhe me aftësi të kufizuara), si dhe gratë (cis dhe gratë trans) dhe personat juridikë që punojnë me barazi gjinore, personat me aftësi të kufizuara dhe personat juridikë që punojnë me personat me aftësi të kufizuara (veçanërisht gratë me aftësi të kufizuara, personat LGBTIQ me aftësi të kufizuara, personat nga komunitetet më të vogla etnike me aftësi të kufizuara) dhe/ose me personat LGBTIQ dhe personat juridikë që punojnë me personat LGBTIQ (veçanërisht personat trans, personat LGBTIQ Romë/e ose personat LGBTIQ nga bashkësitë më të vogla etnike dhe personat LGBTIQ me aftësi të kufizuara).

Përvojat, njohuritë, të dhënat dhe publikimet e mbledhura do të përdoren nga KPMD-ja për:

- Përgatitjen e një raporti tematik për diskriminimin në këtë fushë (neni21(1-5), LPMD),
- Referim në rekomandimet e përgjithshme (neni 28, LPMD),
- Inicimi i ndryshimit të rregulloreve me qëllim zbatimin dhe promovimin e mbrojtjes nga diskriminimi (neni21 (1-10, LPMD), dhe
- Planifikimi dhe zbatimi i aktiviteteve për zbatimin e qëllimit strategjik 4 “Rritja e ndërjegjësimit publik në lidhje me mënyrat e parandalimit dhe mbrojtjes nga diskriminimi” të Planit Strategjik të KPMD-së për periudhën 2024-2028.

Kjo thirrje është pjesë e aktiviteteve me të cilat KPMD kontribuon në zbatimin e Planit kombëtar të veprimit për mbrojtjen, promovimin dhe përmbushjen e të drejtave të njeriut të grave dhe vajzave rome 2022-2024. Qëllimi strategjik i këtij plani është të promovojë drejtësinë ndër-sektoriale, përkatësisht qasje të drejtë dhe të barabartë në të drejtat, mundësitë, burimet dhe fuqinë në shoqëri për gratë dhe vajzat rome. Ky raport tematik është parashikuar si “A.1.1.3. Është përgatitur raport tematik mbi çrrënjosjen e diskriminimit ndër-sektorial në punësim me fokus në praktikën diskriminuese në punësim ndaj grave rome.” Përgatitja e tij mbështetet nga projekti “Mbështetja e BE-së për sundimin e ligjit” i financuar plotësisht nga Bashkimi Evropian.

Memorandume bashkëpunimi me institucionet dhe organizatat

Në vitin 2023, KPMD-ja vazhdoi dhe thelloi bashkëpunimin me institucionet shtetërore dhe organizatat e sektorit civil dhe u nënshkruan **11 memorandume të reja bashkëpunimi** si më poshtë:

1. Në shkurt 2023, KPMD-ja nënshkroi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtjen nga Diskriminimi** me qëllim krijimin e bashkëpunimit të qëndrueshëm midis dy palëve me qëllim promovimin e parandalimit të diskriminimit, promovimin e parimit të barazisë, gjithëpërfshirjes dhe mosdiskriminimit. Bashkëpunimi përfshin promovimin e parimit të barazisë në nivel lokal, rritjen e kapaciteteve të KPMD-së, rritjen e qasjes në mekanizmat kundër diskriminimit, rritjen e ndërgjegjësimit për të drejtën e barazisë dhe avokimin për eliminimin e formave të ndryshme të diskriminimit strukturor.
2. Në shkurt të vitit 2023, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi lidhi memorandum bashkëpunimi me **Misionin e Organizatës Ndërkombëtare për Migracionin (IOM) në Republikën e Maqedonisë së Veriut** që synonte krijimin e një kornize të përgjithshme për koordinimin dhe bashkëpunimin e ndërsjellë në zbatimin e aktiviteteve në fushat brenda kompetencës së IOM-it (siç janë: promovimi i barazisë dhe parandalimi dhe luftimi i pabarazive dhe diskriminimit të komunitetit rom dhe grupeve të tjera të rrezikuara, mbështetja, promovimi dhe zbatimi i politikave gjithëpërfshirëse për të luftuar racizmin, ksenofobinë dhe të gjitha format e intolerancës, ndërgjegjësimit, migrimit të punës, uljes së varfërisë, promovimit të rritjes ekonomike dhe fushave të tjera përkatëse); pastaj konsultimet midis KPMD-së dhe IOM-it për strategjitë dhe planet për ndihmë përkatëse për fushat brenda kompetencës së IOM-it; dhe studimet kërkimore për çështje me interes të përbashkët.
3. Në mars 2023, KPMD-ja nënshkroi memorandum bashkëpunimi me **Avokatin e Popullit** me qëllim të ushtrimit të të drejtave dhe lirive të njeriut, në përputhje me kompetencat e përcaktuara me Ligjin për Avokatin e Popullit dhe Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi. KPMD-ja dhe Avokati i Popullit do të ndërmarrin bashkërisht aktivitete edukative dhe hulumtime përkatëse për të promovuar parimin e barazisë dhe parimet e mosdiskriminimit, do të bashkëpunojnë në organizimin e debateve publike, punëtorive, konferencave dhe fushatave dhe ngjarjeve të tjera arsimore dhe promovuese, me qëllim të rritjes së ndërgjegjësimit të publikut. Do të bashkëpunojnë me njëri-tjetrin profesionalisht në trajtimin e parashtrësive dhe rasteve specifike të diskriminimit, si dhe do të shkëmbejnë informacione, mendime dhe rekomandime në dispozicion në fushën e barazisë dhe mbrojtjes nga diskriminimi.
4. Në prill të vitit 2023, KPMD-ja nënshkroi një memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe me Shoqatën për Ndihmë dhe Risocializim të Vartësve dhe Grupeve të Tjera Shoqërore të Margjinalizuara dhe të Stigmatizuara Opsioni Ohër** në lidhje me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar dhe të zëshëm – Aksion për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial”: promovimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullsisë lokale nëpërmjet bashkëpunimit multi-sektorial në rajonin e Pollogut; trajnim për OJQ-të lokale, komunat dhe seksionet rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për Mbrojtje nga Diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punën e Ministrisë së Drejtësisë dhe KPMD-së; mbajtja e një debati, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe motivimi i qytetarëve nga komunitetet e margjinalizuara për të dokumentuar dhe raportuar rastet e diskriminimit dhe aktivitete të tjera.
5. Në maj 2023, Komisioni lidhi memorandum bashkëpunimi me **Bankën Popullore** me të cilin mundësohet shkëmbimi i përvojave dhe njohurive, praktikave të mira, si dhe konsultimi i ekspertëve për çështje me interes. Memorandumi synon të promovojë barazinë dhe mosdiskriminimin, të forcojë kapacitetet institucionale dhe mbështetjen e ndërsjellë, si dhe të nxisë nisma të përbashkëta në fushën e barazisë dhe mosdiskriminimit. Zbatimi i dispozitave të Memorandumit është i rëndësishëm për të dy institucionet, duke qenë se bashkëpunimi i drejtpërdrejtë dhe i hapur do të kontribuojë

- në promovimin e zbatimit të parimeve të barazisë dhe mosdiskriminimit. Për zbatimin e Memorandumit ofrohen trajnime për çështje që lidhen me praktikën dhe tendencat diskriminuese, me qëllim forcimin e kapaciteteve të të punësuarve dhe parandalimin e diskriminimit.
6. Në maj të vitit 2023, KPMD-ja lidhi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi, Shoqatën për Zhvillimin Rural LAG VARDAR LEADER dhe Shoqatën për Zhvillimin Rural LAG AGRO LIDER** lidhur me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar, të zëshëm – Aksioni për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial” si më poshtë: avancimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullatës lokale nëpërmjet bashkëpunimit multi-sektorial në rajonin e Pellagonisë; trajnim për OSHC-të lokale, komunat dhe njësitë rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për mbrojtje nga diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punës së MD-së dhe KPMD-së; mbajtja e një tribune, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe aktivitete të tjera.
 7. Në qershor 2023, KPMD-ja nënshkroi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe me OJQ KHAM Dellçevë** në lidhje me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar dhe të zëshëm - Aksion për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial” si më poshtë: përmirësimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullsisë lokale nëpërmjet bashkëpunimit multisektorial në rajonin Lindor; trajnim për OJQ-të lokale, komunat dhe seksionet rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për mbrojtjen nga diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punën e MD dhe KPMD-së; mbajtja e një tribune, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe aktivitete të tjera.
 8. Në qershor të vitit 2023, KPMD-ja lidhi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi, dhe me Komunën Gradsko** lidhur me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar, të zëshëm – Aksioni për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial” si më poshtë: avancimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullatës lokale nëpërmjet bashkëpunimit multi-sektorial në rajonin e Pellagonisë; trajnim për OSHC-të lokale, komunat dhe njësitë rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për mbrojtje nga diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punës së MD-së dhe KPMD-së; mbajtja e një tribune, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe aktivitete të tjera.
 9. Në qershor 2023, KPMD-ja nënshkroi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe me Komunën Radovish** në lidhje me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar dhe të zëshëm - Aksion për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial” si më poshtë: përmirësimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullsisë lokale nëpërmjet bashkëpunimit multi-sektorial në rajonin Lindor; trajnim për OJQ-të lokale, komunat dhe seksionet rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për mbrojtjen nga diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punën e MD dhe KPMD-së; mbajtja e një tribune, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe aktivitete të tjera.
 10. Në qershor të vitit 2023, KPMD-ja lidhi memorandum bashkëpunimi me **Rrjetin për Mbrojtje nga Diskriminimi, dhe me Shoqatën për zhvillim rural LAG Osogovski Lisec Rankovce** lidhur me zbatimin e aktiviteteve të projektit “Të dukshëm, të bashkuar, të zëshëm – Aksioni për barazi dhe mosdiskriminim nëpërmjet pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit multi-sektorial” si më poshtë: avancimi i qasjes në mbrojtje nga diskriminimi i popullatës lokale nëpërmjet bashkëpunimit multi-sektorial në rajonin

e Pellagonisë; trajnim për OSHC-të lokale, komunat dhe njësitë rajonale të Ministrisë së Drejtësisë për mbrojtje nga diskriminimi; mbajtja e një dite të hapur për ndihmë juridike falas për njohjen e diskriminimit dhe punës së MD-së dhe KPMD-së; mbajtja e një tribune, prezantimi, takime për këshilla juridike dhe aktivitete të tjera.

11. Në gusht të vitit 2023, KPMD dhe Agjencia për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale nënshkruan një memorandum bashkëpunimi që synon veçanërisht parandalimin e diskriminimit në programet e ofruesve të shërbimeve mediatike audio dhe audiovizive dhe në platformat e shpërndarjes së videove. Bashkëpunimi do të realizohet në raste specifike të nxitjes ose përhapjes së diskriminimit, intolerancës ose urrejtjes në programet në të cilat, për efikasitet më të madh, Agjencia do të trajtojë ofruesit e shërbimeve të medias audio dhe audiovizive dhe platformat e shpërndarjes së videove, ndërsa Komisioni do të trajtojë punonjësit mediatik. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet promovimit të lirisë së shprehjes, promovimit të barazisë dhe parandalimit të diskriminimit, mbrojtjes së interesave të përdoruesve të shërbimeve mediatike audio dhe audiovizuale, inkurajimit të edukimit mediatik, organizimit të punëtorive, seminareve, fushatave me interes publik, etj., si dhe inkurajimit të kulturës së dialogut publik midis qytetarëve, në mënyrë që të forcohet mirëkuptimi dhe toleranca reciproke për promovimin e marrëdhënieve midis bashkësive të ndryshme.

RAPORTIMI NDËRKOMBËTAR DHE PËRFAQËSIMI

Kontributi në përgatitjen e raportit vjetor të Republikës së Maqedonisë së Veriut për Komisionin Evropian

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi gjatë vitit 2023 mori pjesë vazhdimisht në procesin e përgatitjes së kontributit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Raportin ndaj Komisionit Evropian, në fushën e Kapitullit 19 Politika Sociale dhe Punësimi dhe Kapitullit 23 Jursprudenca dhe të Drejtat Themelore. Materiali i përgatitur nga Komisioni i referohet mosdiskriminimit dhe barazisë gjinore në marrëdhëniet e punës dhe mosdiskriminimit dhe promovimit të barazisë në fushën e të drejtave themelore, në drejtim të funksionimit dhe zbatimit të kompetencave ligjore të Komisionit në këto fusha. Njëkohësisht, Komisioni në vitin 2023 ishte aktiv në procesin e përgatitjes së materialeve dhe pjesëmarrjes në Nënkomitetin e 19-të për Inovacion, Shoqëri Informatike dhe Politikë Sociale.

Kontributi ndaj Raportit të 5-të, të Republikës së Maqedonisë së Veriut në lidhje me Paktin Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore.

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi mori pjesë në përgatitjen e raportit të 5-të të Republikës së Maqedonisë së Veriut për Paktin Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore (CESCR). Në kontributin e tij, Komisioni informoi për mospërputhjen e strukturës së Komisionit me Parimet e Parisit, në kuptimin e mungesës së pavarësisë financiare. Komisioni raportoi se dispozita e dytë e pjesës së Parimeve të Parisit në lidhje me Përbërjen dhe Garancitë e Pavarësisë dhe Pluralizmit përcakton që institucionet kombëtare duhet të kenë një infrastrukturë që është e përshtatshme për zbatimin pa probleme të aktiviteteve të tyre, veçanërisht financimin adekuat. Qëllimi i këtij financimi është të lejojë institucionet kombëtare të kenë stafin dhe ambientet e tyre, në mënyrë që të jenë të pavarura nga Qeveria dhe të mos jenë subjekt i kontrollit financiar që mund të ndikojë në pavarësinë e saj. Puna aktuale financiare dhe buxhetimi i Komisionit për Parandalim dhe Diskriminimi varen drejtpërdrejt nga Ministria e Financave si pjesë e degës ekzekutive, përkatësisht Qeverisë. Komisioni nuk mund të propozojë në mënyrë të pavarur buxhetin e tij, nuk mund të disponojë në mënyrë të pavarur buxhetin e tij, as nuk mund të rrisë në mënyrë të pavarur stafin e tij, në përputhje me sistematizimin e vendeve të punës, pa miratimin e drejtpërdrejtë të Ministrisë së Financave. Një praktikë e tillë është shkelje e drejtpërdrejtë e parimit që lidhet me pavarësinë financiare të institucioneve kombëtare për të drejtat e njeriut. Përveç kësaj, Komisioni nuk i propozon Kuvendit buxhetin, siç përcaktohet në Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi. Komisioni ia dorëzon buxhetin e propozuar Ministrisë së Financave, e cila pa konsultime paraprake me Komisionin e ndryshon atë për sa i përket lartësisë së mjeteve dhe shpërndarjes së tyre sipas ndarjeve dhe si të tillë ia paraqet Kuvendit. Përveç se është një shkelje e drejtpërdrejtë e procedurës së përcaktuar ligjërisht për propozimin e buxhetit të Komisionit dhe një shkelje e drejtpërdrejtë e pavarësisë financiare në punë, kjo praktikë më së shpeshti çon në votimin e buxheteve që nuk korrespondojnë me nevojat reale të Komisionit.

PJESËMARRJA E KOMISIONIT PËR PARANDALIM DHE MBROJTJE NGA DISKRIMINIMI NË MEDIA

Gjatë vitit 2023, KPMD-ja vazhdoi praninë e saj aktive në media, e cila, sipas **Barometrit për mundësi të barabarta**, pasqyrohet nga vlerësimi i rritur dhe besimi i fituar te qytetarët në përgjithësi.

Konferenca e organizuar nga Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, e mbajtur në shkurt me temën: “A është Republika e Maqedonisë së Veriut një vend i drejtë? Si ta avancojnë institucionet bashkërisht luftën kundër diskriminimit?” Është raportuar se sipas hulumtimit të KPMD-së, forma më e zakonshme e diskriminimit në fushën e punës dhe punësimit është diskriminimi në bazë të përkatësisë politike. Pjesëmarrësit në konferencë, Presidenti Stevo Pendarovski, Ministrija e Punës dhe Politikës Sociale Jovana Trençevska, Avokati i Popullit Naser Ziberi, Kryetari i KPMD-së Ismail Kamberi, Ambasadori i Mbretërisë së Bashkuar Matthew Lawson dhe Drejtoresha Ekzekutive e QMN-së Neda Maleska-Saçmaroska, dhanë deklaratata për mediat.

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi dhe Rrjeti për Mbrojtje nga Diskriminimi mbajtën një **konferencë për shtyp** në prill për të paraqitur **mendimin** e miratuar nga KPMD-ja mbi diskriminimin në ushtrimin e të drejtës për pushim të paguar të lehonisë dhe të drejtën për pushim të paguar për sëmundjes për fermerët dhe fermeret individualë/e. Interesi i mediave dhe publikut u rrit pas miratimit të një **rekomandimi të përgjithshëm** me të cilin Komisioni i rekomandoi Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut të votojë për ndryshimet dhe plotësimet në nenin 14 të Ligjit për sigurim shëndetësor, për të parashikuar të drejtën e kompensimit gjatë paaftësisë së përkohshme për kryerjen e veprimtarisë bujqësore për shkak të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë për fermeret individuale dhe ndryshimet në nenin 13 të Ligjit për sigurim shëndetësor, për të siguruar të drejtën e kompensimit gjatë paaftësisë së përkohshme për kryerjen e veprimtarisë bujqësore për shkak të sëmundjes dhe lëndimit, për fermerët/et individualë/e si siguroes shëndetësor me qëllim eliminimin e trajtimit të pabarabartë ndaj fermerëve/eve individualë/e - siguroes shëndetësor në ushtrimin e të drejtave të sigurimit shëndetësor – të drejtën e kompensimit të pagës gjatë paaftësisë së përkohshme për punë për shkak të sëmundjes.

Veçanërisht aktual në publik ishte rasti kur KPMD-ja zbuloi se Ministria e Arsimit dhe Shkencës **diskriminon sistematikisht** nxënësit duke mos siguruar një të tretën e teksteve shkollore të nevojshme në të gjitha lëndët dhe në të gjitha gjuhët mësimore në Republikën e Maqedonisë së Veriut për vitin shkollor 2023/2024.

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, në mendimin e tij mbi parashtresën e një prindi të një nxënësi të shkollës së mesme me aftësi të kufizuara, konstatoi **diskriminim të drejtpërdrejtë të zgjatur ndër-sektorial ndaj nxënësit nga Ministria e Arsimit** dhe Shkencës si një formë më e rëndë e diskriminimit. Njëkohësisht, Komisioni përcaktoi diskriminimin e tërthortë ndaj nxënësve të shkollave të mesme me aftësi të kufizuara në Ligjin për arsimin e mesëm, i cili nuk parashikon konceptin e përfshirjes, si dhe asistencën arsimore për nxënësit me aftësi të kufizuara, duke pamundësuar kështu arsimin cilësor në mënyrë të barabartë me nxënësit e shkollave të mesme që nuk kanë nevojë për asistencë ose mbështetje në procesin arsimor.

Besimi në KPMD, nëpërmjet mediave, u rrit edhe në mesin e popullatës më të re, kur u konstatua **diskriminim nga qyteti i Shkupit ndaj studentëve nga fakultetet private për mos përdorimin e transportit publik falas** si studentë në universitetet publike.

Mediat gjithashtu ndoqën informacionin kur Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi **konstatoi diskriminim të drejtpërdrejtë ndaj 25 familjeve**, duke i privuar ato nga e drejta themelore e njeriut për qasje në ujë të pijshëm të pastër nga NP “Ujësjiellës dhe kanalizim” dhe komuna Gazi Babë. Bëhet fjalë për 80 qytetarët nga grupet më të marginalizuara në shoqëri, të cilët jetojnë nën urën “Toplifkacija” (pranë urës “Bellasica”), në bregun e majtë të Vardarit, dhe kanë vetëm një çezmë të vjetër pa presion, asnjëherë të testuar bakteriologjikisht.

Ndoshta rasti i vetëm në rajon është rasti kur KPMD-ja konstatoi një formë më të rëndë të **diskriminimit ose të ashtuquajturit diskriminim ndër-sektorial, si dhe viktimizim, të një punonjëse të një OJQ-je me qendër në një vend skandinav, bazuar në shtatzëninë, gjininë dhe statusin personal dhe familjar në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës**. Bëhet fjalë për një punonjëse me afat të caktuar pune e cila është pushuar nga puna në muajin e shtatë të shtatzënisë dhe për foshnjën nuk është siguruar sigurim shëndetësor. Në një rast tjetër të ngjashëm, KPMD-ja konstatoi një formë më të rëndë diskriminimi pasi një shitëse raportoi se ishte përjashtuar nga SHA “Prosvetno Dello” Shkup vetëm sepse ishte shtatzënë.

Përfaqësimi mediatik i KPMD-së u aktualizua pasi Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi konstatoi se të **burgosurat femra ishin diskriminuar nga Rregullorja në Burgun e Idrizovës**, dhe ajo u ndryshua nga Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve dhe Ministria e Drejtësisë. Me ndryshimet në Rregulloren për Vendosje, Klasifikim dhe Zhvendosje, të miratuara nga Ministria e Drejtësisë dhe Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve, të burgosurat fituan të njëjtat përfitime si të burgosurit meshkuj.

Pothuajse të gjitha mediat raportuan se KPMD konstatoi diskriminimin e drejtpërdrejtë të zgjatur si një lloj **diskriminimi më të rëndë për shkak të kapacitetit personal dhe statusit shoqëror të kryer nga Këshilli i Prokurorëve Publikë ndaj një prokuroreje**.

Bashkëpunimi që Komisioni arriti me Radiotelevizionin e Maqedonisë është i rëndësishëm, ku në temat që lidhen me diskriminimin dhe mbrojtjen e tij, çdo të enjte të dytë, anëtarët e KPMD-së, ishin të ftuar në Programin e mëngjesit në transmetim të drejtpërdrejtë. Në vizitat e tyre, Anëtarët e Komisionit e njohën publikun me **atë se çfarë është diskriminimi dhe në cilat forma ndodh, çfarë përbën diskriminimi i tërthortë, gjuha shqetësuese, si mund ta njohin qytetarët diskriminimin dhe si mund të paraqesin parashtresë**, përfaqësimi i diskriminimit në institucione dhe tema të tjera aktuale.

Në programet televizive, anëtarët e Komitetit gjithashtu zhvilluan vizita në tema aktuale si **sigurimi i transportit publik për të gjithë nxënësit e shkollave të mesme, problemet me të cilat përballen personat me aftësi të kufizuara në shoqërinë tonë, diskriminimi i kryer ndaj komunitetit LGBTI+**.

Gazetarët gjithashtu shprehën interes për përpunimin e temave që lidhen me diskriminimin siç është tema, cilat janë pasojat psikologjike të gjuhës së **urrejtjes seksiste në internet**, keqkuptimet në rregullimin e saj ligjor, por edhe nëse ka më shumë raste të diskriminimit nëpërmjet informimit publik dhe mediave bazuar në orientimin seksual dhe identitetin gjinor. Gazetarët gjithashtu u interesuan për punën e Komisionit, mënyrën në të cilën trajtohen parashtresat, por edhe problemet me të cilat ballafaqohet KPMD-ja në punën e saj të përditshme.

BUXHETI DHE PUNA FINANCIARE

Në vitin 2023, buxheti i Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, i cili mbahet si programi 20, në përputhje me Qarkoren buxhetore për vitin 2023, e cila përcakton nevojat financiare të Komisionit të nevojshme për ushtrimin e kompetencave ligjore, prioriteteteve strategjike dhe programit të punës, është projektuar me një vlerë totale prej 49.107.131,00 denarë.

Gjatë krijimit të buxhetit për vitin 2023, Ministria e Financave parashikoi 21.626.000,00 denarë për programin e Komisionit për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi.

Në buxhetin e Komisionit për vitin 2023, nuk janë miratuar mjete financiare për të siguruar qasje në ambientet zyrtare të Komisionit për personat me aftësi të kufizuara, megjithëse në përputhje me Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, Komisioni siguron qasje në zbatimin e kompetencave të tij të përcaktuara në të njëjtin ligj.

Me qëllim që Shërbimi profesional i Komisionit të funksionojë në mënyrë më efektive dhe pa probleme, u imponua nevoja e rirredikimeve të caktuara për zërat e parashikuara për blerjen e mobileve dhe për kompensime, në kurriz të të cilave janë hequr mjete financiare nga zërat për shërbimet kontraktuale dhe shërbimet komunale.

Për shkak të rritjes së shpenzimeve të paparashikueshme të zërave për paga dhe kompensime, Komisioni paraqiti kërkesë për rritjen e tyre me ribalancin e buxhetit për vitin 2023, i cili shtoi gjithsej 2,650.00.00 denarë në buxhetin e Komisionit, duke e çuar buxhetin e përgjithshëm të Komisionit për vitin 2023 në 24,276,000 denarë.

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, Ministrisë së Financave iu kërkua të zvogëlojë mjete të caktuara të cilat Komisioni nuk ka mundësi t'i përdorë deri në fund të vitit, si rezultat i së cilës u bë një ulje me një shumë totale prej 898.976,00 denarë.

Para fundit të vitit, Ministria e Financave paraqiti një kërkesë shtesë për dhënien e një pjese të mjeteve financiare, të cilat supozohet se nuk do të përdoren, kështu që Komisioni, për shkak të përdorimit ekonomik dhe efikas të mjeteve të alokuara, dorëzoi mjetet e mbetura në shumën 314.530,00 denarë në Ministrinë e Financave.

Prandaj, buxheti i përgjithshëm në dispozicion të Komisionit gjatë vitit 2023 (i rritur nga ribalanci i buxhetit dhe i zvogëluar nga mjetet e kthyera në përputhje me kërkesat e Ministrisë së Financave) ishte 23,063,000.00 denarë.

Më poshtë është një pasqyrë tabelare e mjeteve të alokuara, të planifikuara dhe të shpenzuara sipas zërave, duke përfshirë përqindjen e realizimit (sipas zërit dhe totalit) gjatë vitit 2023:

Përshkrimi i pjesëve të buxhetit	Numri i zërit	Buxheti	Plani	Mjetet e harxhuara	% e realizimit
Pagat bazë	401	13.003.000	12.690.759	12.685.671	97,56 %
Kontribute për sigurim social	402	5.067.000	4.927.494	4.925.257	97,20 %
Kompensime	404	187.446	187.446	187.446	100 %
Shpenzime për udhëtime dhe shpenzime ditore	420	760.000	760.000	520.613	68,50 %
Shërbime komunale, ngruhje, komunikim dhe transport	421	1.300.000	1.175.000	1.031.474	79,34 %
Materiale dhe inventar i vogël	423	279.000	279.000	251.327	90,08 %
Riparime dhe mirëmbajtje e vazhdueshme	424	419.530	419.530	132.655	31,62 %
Shërbime kontraktuese	425	760.000	760.000	670.191	88,18 %
Shpenzime të tjera rrjedhëse	426	575.000	575.000	540.455	93,99 %
Blerja e pajisjeve dhe makinerive	480	514.000	514.000	373.133	72,59 %
Blerja e mobileve	483	126.024	126.024	126.024	100 %
Investime dhe mjete jofinanciare	485	72.000	72.000	70.800	98,33 %
GJITHSEJ		23.063.000	22.486.253	21.515.046	93,29 %

Tabela 5

SHTOJCAT

Shtojca 1: Rastet e veçuara nga praktika

Diskriminimi i tërthortë i zgjatur ndër-sektorial ndaj fermereve individuale dhe fermerëve nëpërmjet Ligjit për sigurim shëndetësor

Duke vepruar në bazë të një ankese të paraqitur nga një organizatë e shoqërisë civile, KPMD përcaktoi se me Ligjin për sigurim shëndetësor fermerët individualë dhe fermeret përjashtohen nga ushtrimi i të drejtave për përfitime - e drejta për pushim të paguar të sëmundjes së të gjithë fermerëve dhe fermereve individualë/e dhe e drejta për pushim të paguar të lehonisë së grave - fermereve individuale. Komisioni arriti në përfundimin se trajtimi i pabarabartë i fermerëve individualë dhe fermereve, në raport me siguruesit e tjerë shëndetësorë në ushtrimin e të drejtës për pushim të paguar të sëmundjes, është për shkak të statusit të tyre personal dhe përkatësisë në një grup të marginalizuar që janë të lidhur në mënyrë ndër-sektoriale. Pabarazia e grave - fermere individuale është gjithashtu për shkak të bazave të ndërlidhura ndër-sektoriale, përkatësisht: gjinia, seksi, statusi personal dhe përkatësia në një grup të marginalizuar. Duke qenë se ligji prodhon këtë lloj diskriminimi në mënyrë të vazhdueshme, për një periudhë të gjatë kohore, u krijua diskriminimi i vazhdueshëm.

Për të eliminuar diskriminimin, Komisioni i rekomandoi Ministrisë së Shëndetësisë të përgatisë dhe iniciojë ndryshimet dhe plotësimet përkatëse në ligj brenda 60 ditëve.

Diskriminimi në bazë të gjinisë ndaj të dënuarave femra në RMV

Një e dënuar që vuan dënimin me burg në Burgun e Idrizovës paraqiti parashtrësë duke pretenduar se ajo dhe të dënuarat e tjera femra diskriminohen nga Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve për shkak të pamundësisë në baza të barabarta me burrat të përdorur disa nga lehtësitë për personat e dënuar të përshkruara në Ligjin për ekzekutimin e sanksioneve. Gjegjësisht, vetëm personat meshkuj të dënuar në Burgun e Idrizovës (i cili është një lloj institucioni i mbyllur), pas vuajtjes së 1/3 së dënimit, mund të paraqesin kërkesë dhe të transferohen në një institucion tjetër të llojit të hapur ose gjysmë të hapur. Kështu, mund të përdorin: vizita jashtë institucionit deri në katër orë; dalje të lirë nga institucioni deri në shtatë orë; mungesë deri në 15 ditë gjatë vitit; përdorim të plotë ose të pjesshëm të pushimeve jashtë institucionit, si dhe angazhim në punë jashtë institucionit. Femrat e dënuara nuk mund të transferohen në një institucion të llojit jo të mbyllur dhe t'i përdorin këto lehtësime, sepse institucione të tilla për femrat nuk ekzistojnë.

KPMD-ja konstatoi diskriminim të drejtpërdrejtë nga Drejtoria për Ekzekutimin e Sanksioneve ndaj parashtrueses, si dhe ndaj të gjitha të dënuarave femra në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe rekomandoi që brenda 6 muajve Drejtoria, në bashkëpunim me aorganet e tjera përkatëse, të përgatisë një Plan veprimi me aktivitete dhe burime për buxhetim për përshtatjen/rindërtimin/ndërtimin e institucioneve të llojit gjysmë të hapur dhe të hapur për të dënuarat femra.

KPMD-ja nxiti ndryshime në Ligjin për raportimin e vendqëndrimit dhe vendbanimit dhe Ligjin për letërnjoftim

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi luajti një rol të rëndësishëm në ndryshimet e Ligjit për paraqitjen e vendqëndrimit dhe vendbanimit dhe Ligjit për letërnjoftim. Këto zgjidhje ligjore iu mundësuan personave që nuk zotërojnë pronë ose nuk kanë mundësi të japin dëshmi se posedojnë pronë ose një marrëveshje për qira dhe për këtë arsye mbetën pa një adresë banimi të raportuar, ndërsa kështu edhe pa letërnjoftim, të zgjidhin këtë çështje. Më herët, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi, duke vepruar në bazë të një ankese të paraqitur kundër Ministrisë së Punëve të Brendshme për diskriminim në bazë të statusit të pronës dhe përkatësisë etnike, miratoi një mendim, i cili përcakton diskriminim të tërthortë në bazë të statusit të pronës dhe origjinës sociale në fushën e drejtësisë dhe administratës të bërë nga Ministria e Punëve të Brendshme si propozues dhe zbatues i Ligjit për paraqitjen e vendbanimit dhe vendqëndrimit dhe miratoi një rekomandim, Ministria e Punëve të Brendshme, sa më shpejt që të jetë e mundur, dhe jo më vonë se tre muaj të propozojë ndryshime dhe plotësime ligjore në Ligjin për paraqitjen e vendqëndrimit dhe vendbanimit të qytetarëve, i cili do të mundësojë paraqitjen e vendbanimit/vendqëndrimit të personave që nuk posedojnë pronë ose kanë pronë me qira. Me ndryshimet në Ligjin për paraqitjen e vendqëndrimit dhe vendbanimit dhe Ligjin për letërnjoftimin, Komisioni konstatoi se Ministria e Punëve të Brendshme e përmbushi rekomandimin, duke bërë kështu një hap përpara drejt një shoqërie më të barabartë për të gjithë qytetarët.

Diskriminimi dhe viktimizimi në bazë të shtatzënisë, seksit dhe kapacitetit personal të kryer nga një Organizatë Ndërkombëtare Civile

Në një rast specifik, kur diskriminimi i është referuar një Organizate Ndërkombëtare Civile, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi ka përcaktuar diskriminimin e drejtpërdrejtë ndër-sektorial dhe viktimizimin në bazë të shtatzënisë, seksit dhe kapacitetit personal në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës. Parashtruesja raportoi diskriminim, praktika diskriminuese ose gjuhë ofenduese dhe pretendoi se ishte në shënjestër të drejtorit rajonal me përjashtim nga detyrat, ngjarjet, përgjegjësitë dhe vendimet në lidhje me pozicionin e saj, gjë që rezultoi në mos zgjatjen e kontratës së punës ndërsa ajo ishte në një fazë më të avancuar të shtatzënisë. Komisioni, pasi përcaktoi diskriminim, rekomandoi që diskriminuesit në të ardhmen të përmbahen nga praktikatat që prodhojnë trajtim të pabarabartë dhe diskriminim ndaj të punësuarve në bazë të seksit, shtatzënisë dhe aftësisë personale ose çdo baze tjetër diskriminuese në ushtrimin e të drejtave të tyre të punësimit dhe respektimit dhe zbatimit të mbrojtjes së garantuar ligjërisht kundër diskriminimit në bazë të shtatzënisë, lindjes dhe amësisë. Gjithashtu u rekomandua që të përmbahen nga praktikatat që prodhojnë viktimizim ndaj të punësuarve që kanë kërkuar mbrojtje nga diskriminimi.

Një klerik fetar në një paraqitje publike kreu ngacmime të bazuara në orientimin seksual dhe identitetin gjinor ndaj komunitetit LGBTI+

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi konstatoi ngacmime të bazuara në orientimin seksual dhe identitetin gjinor në fushën e informimit publik dhe mediave të kryera kundër komunitetit LGBTI+. Bëhej fjalë për një shfaqje publike të një kleriku fetar, përkatësisht një i ftuar në një shfaqje televizive, duke mbajtur një fjalim shqetësues për njerëzit e këtij komuniteti. Komisioni rekomandoi që diskriminuesi në të ardhmen të përmbahet nga paraqitjet publike që përmbajnë përmbajtje ngacmuese bazuar në orientimin seksual dhe identitetin gjinor ose çdo bazë diskriminuese, në përputhje me Ligjin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi, dhe të kërkojë falje publike. Meqenëse diskriminuesi i identifikuar refuzoi të vepronte sipas rekomandimit, Komisioni paraqiti kërkesë për fillimin e procedurës për kundërvajtje.

Diskriminim i konstatuar i drejtpërdrejtë, i zgjatur, ndër-sektorial në bazë të aftësisë së kufizuar dhe moshës nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi konstatoi diskriminim të drejtpërdrejtë, të zgjatur, ndër-sektorial në bazë të aftësisë së kufizuar dhe moshës në fushën e arsimit nga Ministria e Arsimit dhe Ministri i Arsimit, por edhe diskriminim të tërthortë, të zgjatur ndër-sektorial në bazë të aftësisë së kufizuar dhe moshës në fushën e arsimit të kryer nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës nëpërmjet Ligjit për arsimin e mesëm ndaj nxënësve me nevoja të veçanta arsimore nga arsimit i mesëm. Pas pranimit të parashtrësës për mbrojtje nga diskriminimi, për mos ofrimin e asistencës arsimore për një nxënës me nevoja të veçanta arsimore në arsimin e mesëm, Komisioni, duke punuar në këtë rast, konstatoi se Ligji nuk parashikonte konceptin e inkluzionit dhe kështu nuk parashikonte asistencë arsimore për nxënësit e shkollave të mesme me nevoja të veçanta arsimore, as mbështetje për nxënësit e shkollave të mesme me aftësi të kufizuara. Në këtë mënyrë, u anashkalua të bëhet përshtatje përkatëse e arsimit të mesëm për nevojat e nxënësve me nevoja të veçanta arsimore të cilët janë të regjistruar në arsimin profesional, arsimin e mesëm dhe arsimin e mesëm të artit, sepse Ligji për këta nxënës nuk siguroi mënyrë dhe kushte për monitorimin e mësimin në procesin e rregullt arsimor – inkluzionin. Në këtë mënyrë, diskriminimi i prodhuar nga Ligji ka një efekt të dëmshëm mbi nxënësit e prekur, gjë që pamundëson të fitojnë arsim cilësor në mënyrë të barabartë me nxënësit e shkollave të mesme që nuk kanë nevojë për ndihmë ose mbështetje shtesë në procesin arsimor. Bazuar në diskriminimin e përcaktuar, Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi në kuadër të Mendimit bëri rekomandim që Ministria e Arsimit dhe Shkencës të heqë trajtimin e pabarabartë ndaj parashtruesit, duke siguruar një asistent arsimor dhe cilësi të barabartë të arsimit të mesëm si nxënësit e tjerë të shkollave të mesme që kanë nevojë për mbështetje arsimore dhe të iniciojë ndryshime në Ligjin në fuqi për arsimin e mesëm ose të iniciojë propozim-ligj të ri për arsimin e mesëm, i cili do të integrojë në mënyrë adekuate parimin e inkluzionit dhe do të sigurojë cilësi të barabartë të arsimit të mesëm për nxënësit me nevoja/ aftësi të kufizuara / të veçanta arsimore në arsimin e mesëm të rregullt.

Diskriminimi dhe ngacmimi i zgjatur në bazë të moshës dhe shtatzënisë, lindjes dhe prindërimit në fushën e marrëdhënieve të punës në jurisprudencë

Interes i veçantë për publikun u shkaktua nga rasti i diskriminimit të drejtpërdrejtë të zgjatur si një formë më e rëndë e diskriminimit për shkak të kapacitetit personal dhe statusit shoqëror, dikur të shprehur si moshë, dhe herën e dytë si shtatzëni, lindje dhe prindërim, të kryer nga Këshilli i Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut për prokuroren publike Lençe Ristoska. Komisioni gjithashtu konstatoi në këtë rast ngacmimin si një lloj diskriminimi në bazë të shtatzënisë, lindjes dhe prindërimit, të kryer nga ish-kryetari i PSPRMV-së Antonio Jolevski në formën e një deklarate publike dhënë mediave në fushën e marrëdhënieve të punës në jurisprudencë. Gjegjesisht, vendimi i Komisionit në këtë rast synon të theksojë se gratë nuk duhet të vihen në një situatë ku duhet të zgjedhin midis vetë-realizimit në planin privat si prindër dhe realizimit të tyre në aspektin profesional. Progresi i grave në karrierën e tyre profesionale nuk duhet të pengohet për shkak të shtatzënisë, mungesës së kryerjes së detyrave të punës gjatë shtatzënisë, lindjes dhe amësisë, ose të jetë objekt diskutimi dhe rrethane vendimtare kur merret vendimi për punësimin ose promovimin e grave në vendet e tyre të punës. Kjo formë diskriminimi flet për ekzistencën e kushteve të pabarabarta për burrat dhe gratë në tregun e punës dhe ka një ndikim kryesor në pabarazinë gjinore në fushën e marrëdhënieve të punës. Gjithashtu, kur vendoset për punësimin ose promovimin e grave, duhet të merret parasysh ekspertiza dhe kompetenca e tyre kundrejt moshës së tyre. Në këtë rast, Komisioni rekomandoi që diskriminuesi i përcaktuar – Këshilli i Prokurorëve Publikë, në ushtrimin e kompetencave të tij ligjore, në të ardhmen të përmbahet nga praktikatat që prodhojnë trajtim të pabarabartë dhe diskriminim të prokurorëve publikë mbi çdo bazë diskriminuese në ushtrimin e të drejtave të tyre në marrëdhëniet e punës, përfshirë mundësinë e ngritjes në detyrë, dhe respektimin dhe zbatimin e mbrojtjes së garantuar ligjore kundër diskriminimit mbi të gjitha bazat – veçanërisht shtatzënisë, lindjes dhe amësisë. Njëkohësisht, u rekomandua që ish-Kryetari i Këshillit, Antonio Jolevski, tani anëtar i Këshillit, t'i kërkojë falje me shkrim Prokurorës Publike Lençe Ristoska për diskriminimin e kryer në formën e një fjalimi shqetësues ndaj saj. Duke qenë se nuk është vepruar në lidhje me rekomandimet e Komisionit brenda afatit të përcaktuar, kërkesa për fillimin e procedurës për kundërvajtje do t'i paraqitet një gjykate kompetente.

Deputeti ka bërë thirrje, nxitje dhe ka dhënë udhëzime për diskriminim ndaj personave transgjnorë në Facebook

Komisioni për Parandalim dhe Mbrojtje nga Diskriminimi konstatoi thirrje, nxitje dhe udhëzim për diskriminim në bazë të identitetit gjinor në fushën e informimit publik dhe mediave nga një deputet në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut kundër personave transgjnorë. Personi që është raportuar, me një postim diskriminues në Facebook, nxiti komente që përmbanin ngacmime në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor, si një lloj diskriminimi, ndërsa ai nuk mori përgjegjësinë për t'i moderuar ose hequr komentet, pasi ato janë në profilin e tij. Gjatë miratimit të mendimit, Komisioni mori parasysh veçanërisht faktin se diskriminuesi është deputet në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe mban përgjegjësi të lartë shoqërore. Komisioni rekomandoi që diskriminuesi të hiqte postimin dhe në të ardhmen të përmbahet nga aktivitetet me të cilat bëhet thirrje dhe nxitet diskriminim ose me të cilat udhëzohet kryerja e diskriminimit për çfarëdo arsye. Rekomandimi i bërë nga KPMD-ja u përmbush, personi në fjalë e hoqi postimin nga rrjeti social Facebook.

26	461	Субвенции за јавни претпријатија	034		
27	462	Субвенции за приватни претпријатија	035		
28	463	Трансфери до невладини организации	036		
29	464	Разни трансфери	037	0	35.101
30	465	Исллати по извршни исправи	038		
		ж) СОЦИЈАЛНИ БЕНЕФИЦИИ (од	039	0	0
31	471	Социјални надоместоци	040		
32	472	Плаќања на бенефиции од Фондот за ПИОМ	041		
33	473	Плаќање на надоместоци од Агенцијата за	042		
34	474	Плаќање на надоместоци од Фондот за	043		
		II. КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	044	1.707.801	884.783
35	480	Купување на опрема и машини	045	1.053.385	779.881
36	481	Градежни објекти	046		
37	482	Други градежни објекти	047		
38	483	Купување на мебел	048	591.416	72.452
39	484	Стратешки стоки и други резерви	049		
40	485	Вложувања и нефинансиски средства	050	63.000	32.450
41	486	Купување на возила	051		
42	487	Капитални трансфери	052		
43	488	Капитални дотации до ЕЛС	053		
44	489	Капитални субвенции за претпријатија и	054		

1	2	ПОЗИЦИЈА 3	Ознака на АОП 4	Износ	
				Претходна година 5	Тековна година 6
		III. ОТПЛАТА НА ГЛАВНИНА (од 056 до 058)	055	0	0
45	491	Отплата на главнина до нерезидентни	056		
46	492	Отплата на главнина кон домашни институции	057		
47	493	Отплата на главнина до други нивоа на власт	058		
		А.ВКУПНО РАСХОДИ	059	9.792.314	16.040.194
		Б.ОСТВАРЕН ВИШОК НА ПРИХОДИ-ДОБИВКА	060	0	0
48	811,812	В. ДАНОЦИ, ПРИДОНЕСИ И ДРУГИ	061		
		Г. НЕТО ВИШОК НА ПРИХОДИ-ДОБИВКА ПО	062	0	0
		Д. РАСПОРЕДУВАЊЕ НА НЕТО ВИШКОТ НА	063	0	0
49	830	За покривање на загуба	064		
50	831	За поврат во буџетот односно фондот	065		
51	833	За пренос во наредната година	066		
		Г. ВКУПНО	067	9.792.314	16.040.194
		П Р И Х О Д И:	068	0	0
52	711	Данок од доход, од добивка и од капитални	069		
53	712	Придонеси за социјално осигурување	070		
54	713	Даноци од имот	071		
55	714	Домашни даноци на стоки и услуги	072		
56	715	Данок од меѓународна трговија и трансакции	073		
57	716	Еднократни посебни такси	074		
58	717	Даноци на специфични услуги	075		
59	718	Такси за користење или дозволи за	076		
		II. НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ	077	0	0
60	721	Претприемачки приход и приход од имот	078		
61	722	Глоби, судски и административни такси	079		
62	723	Такси и надоместоци	080		
63	724	Други владини услуги	081		
64	725	Други неданочни приходи	082		

1	2	ПОЗИЦИЈА 3	Ознака на АОП 4	Износ	
				Претходна година 5	Тековна година 6
		III. КАПИТАЛНИ ПРИХОДИ	083	0	0
65	731	Продажба на капитални средства	084		
66	732	Продажба на стоки	085		
67	733	Продажба на земјиште и нематеријални	086		

11	04	IV. DOLGOROCHNI KREDITI I POZAJMIÇI DADENI VO ZEMËJATA I STRANÇSTVO I SROÇENI SREDSTVA	123				
		Б) ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПОБАРУВАЊА	124	566.149,00	1.429.486,00	0,00	1.429.486,00
		I. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА (126 до 133)	125	0,00	0,00	0,00	0,00
		Сметка	126				
		Благајна	127				
		Издвоени парични средства	128				
		Отворени парични кредитиви	129				
		Девизна сметка	130				
		Девизни кредитиви	131				
		Девизна благајна	132				
		Други парични средства	133				
		II. ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ	134				
		III. ПОБАРУВАЊА (136 до 139)	135	0,00	0,00	0,00	0,00
		Побарувања од буџетот	136				
		Побарувања од фондот	137				
		Побарувања од купувачи во земјата	138				
		Побарувања од купувачи во странство	139				
		IV. ПОБАРУВАЊА ЗА ДАДЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КЛУЦИ	140				
		V. КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИСКИ ПОБАРУВАЊА	141				

Ред. бр	Група на сметки/мили сметка	ПОЗИЦИЈА	Ознака на АОП	Износ			Нето (6 - 7)
				Претходна состојба(по-чгна состојба)	Бруто	Исправка на вредноста	
1	2	3	4	5	6	7	8
27	15	VI. ПОБАРУВАЊА ОД ВРАБОТЕНИТЕ	142				
28	16	VII. ФИНАНСИСКИ ПРЕСМЕТКОВНИ ОДНОСИ	143				
29	17	VIII. ПОБАРУВАЊА ОД ДРЖАВАТА И ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ	144				
30	190 до 197	IX. АКТИВНИ ВРЕМЕНСКИ РАЗГРАНИЧУВАЊА	145				
31	198	Други активни временски разграничувања	146	566.149,00		0,00	1.429.486,00
		V) МАТЕРИЈАЛИ, РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ И СИТЕН ИНВЕНТАР (148 до 153)	147	0,00	0,00	0,00	0,00
32	31	Материјали	148				
33	32	Резервни делови	149				
34	36	Ситен инвентар	150				
35	60	Производство	151				
36	63	Готови производи	152				
37	65,66 и 67	Стаки, аванси, депозити и клучии	153				

Ред.бр	Група на сметки, или сметка	П О З И Ц И Ј А	Ознака на АОП	Претходна состојба (почетна состојба)	Износ на денот на билансирање	0,00	0,00	0,00	0,00
		П НЕПОКРИЕНИ РАСХОДИ И ДРУГИ ДОЛГОРОЧНИ КРЕДИТИ И ЗАЕМИ (155 до 157)							
38	090	Непокриени расходи од поранешни години	154						0,00
39	092	Непокриени расходи	155						
40	095	Примени долгорочни кредити и заеми	156						
41	08	III. ДРУГИ СРЕДСТВА	157						
42	990 до 994	ВКУПНА АКТИВА (111+124+147+154+158)	158						
		ВОНБИЛАНСНА ЕВИДЕНЦИЈА-АКТИВА	159	2.747.303,00	4.196.061,00				3.609.203,00
		Група на сметки, или сметка	160	93,00	97,00				97,00
		П О З И Ц И Ј А							
1	2	3	4	5	6				
		I. ПАСИВА: ИЗВОРИ НА КАПИТАЛНИ СРЕДСТВА (162+163)	161	1.781.154,00	2.179.717,00				
43	900	Државен - јавен капитал	162	1.781.154,00	2.179.717,00				
44	901	Останат капитал (заемли на материјали,	163						
45	91	III Револуционарна резерва	164						
46	920	Обврски по долгорочни кредити	165	0,00	0,00				
47	922	Вложувања од странски лица	166						
48	923	Кредити од банки во земјата	167						
49	924	Други кредити во земјата	168						
50	925	Кредити од странство	169						
51	927	Долгорочни обврски за примени депозити и	170						
52	928	Други долгорочни обврски	171						
		IV. ТЕКОВНИ ОБВРСКИ	172						
53	21	(174+175+180+181+189+195+196+197+198)	173	966.149,00	1.429.486,00				
		а) Краткорочни обврски по оснoв на хартии	174						
		б) Краткорочни обврски спрема добавувачи	175	111.602,00	275.066,00				
54	220	Обврски спрема добавувачи во земјата	176	59.602,00	191.854,00				
55	221	Обврски спрема добавувачи во странство	177						

Ред.бр	Група на сметки, или сметка	П О З И Ц И Ј А	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна состојба (почетна состојба)	Износ на денот на билансирање
1	2	3	4	5	6
56	224	Обврски спрема добавувачи за	178		
57	225	Обврски спрема добавувачи - граѓани	179	52.000,00	83.212,00
58	23	Примени аванси, депозити и кредити	180		

Образец „ДЕ“

			Период								Контролор														
5	1	0	0	7	4	8	3	7	8	3	0	2	0	1	1	6	2	9	4	4	6	3	7	1	6
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	11	1	1	1	1	16	1	1	1	2	2	2	2	24	2	26
			0								2 3 4 5 7 8 9 0 1 2 3 5														
Вид работа			Идентификационен број (ЕМБС)								Резервни кодекси														

Назив на субјектот - **Комисија за спречување и заштита од дискриминација**
 Адреса, седиште и телефон : - **Ул. Даме Груев 1, 1000 Скопје** Скопје 023232368
 Адреса за е-пошта: - **contact@kszd.mk**
 Единствен даночен број: - **4080021595665**

ПОСЕБНИ ПОДАТОЦИ

за државна евиденција за корисниците на средства
од Буџетот на фондовите

(во денари)

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
		А. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА			
1.	000	Набавна вредност на основачки издатоци	601		
2.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на основачки издатоци	602		
3.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на основачки издатоци	603		
4.		Сегашна вредност на основачки издатоци (< или = на АОП 112 од БС)	604		
5.	001	Набавна вредност на издатоци во истражувања и развој	605		
5.1.		Плата и надоместоци на плата на вработените кои директно работат на истражувања и развој	606		
5.2.		Трошоци за материјали и услуги ¹ користени или потрошени при истражувања и развој	607		

¹ Трошоци за сировини и материјал, трошоци за енергија, трошоци за ситен инвентар, трошоци за амбалажа, трошоци за резервни делови и материјали за одржување на објектите и опремата, интелектуални услуги и други услуги кои се услов за истражувањето и развојот за сопствени цели.

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
5.3.		Амортизација на недвижности, постројки и опрема користени при истражувања и развој	608		
5.4.		Амортизација на патенти и лиценци користени при истражувања и развој	609		
6.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на издатоци во истражување и развој	610		
7.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на издатоци во истражување и развој	611		
8.		Сегашна вредност на издатоци за истражување и развој (< или = на АОП 112 од БС)	612		
9.	002д	Набавна вредност на патенти, лиценци, концесии и други права	613		
10.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на патенти, лиценци, концесии и други права	614		
11.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на патенти, лиценци, концесии и други права	615		
12.		Сегашна вредност на патенти, лиценци, концесии и други права (< или = на АОП 112 од БС)	616		
13.	002д	Набавна вредност на софтвер со лиценца	617		
14.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на софтвер со лиценца	618		
15.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на софтвер со лиценца	619		
16.		Сегашна вредност на софтвер со лиценца (< или = АОП 112 од БС)	620		
17.	002д	Набавна вредност на софтвер развиен за сопствена употреба	621		

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
18.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на софтвер развиен за сопствена употреба	622		
19.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на софтвер развиен за сопствена употреба	623		
20.		Сегашна вредност на софтвер развиен за сопствена употреба (< или = АОП 112 од БС)	624		
21.	002д	Набавна вредност на набавени бази на податоци	625		
22.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на набавени бази на податоци	626		
23.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на набавени бази на податоци	627		
24.		Сегашна вредност на набавени бази на податоци (< или = АОП 112 од БС)	628		
25.	002д	Набавна вредност на бази на податоци развиени за сопствена употреба	629		
26.	008д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на бази на податоци развиени за сопствена употреба	630		
27.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на бази на податоци развиени за сопствена употреба	631		
28.		Сегашна вредност на бази на податоци развиени за сопствена употреба (< или = АОП 112 од БС)	632		
29.	003	Набавна вредност на други нематеријални права	633		
30.	008д	Вредносно усогласување на други нематеријални права (ревалоризација)	634		
31.	009д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на други нематеријални права	635		

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
32.		Сегашна вредност на други нематеријални права (< или = АОП 112 од БС)	636		
		Б.МАТЕРИЈАЛНИ ДОБРА И ПРИРОДНИ БОГАТСТВА			
33.	010	Земјиште	637		
34.	018д	Вредносно усогласување (ревалоризација) земјиште	638		
35.		Сегашна вредност на земјиште (< или = АОП 113 од БС)	639		
36.	011	Шуми	640		
37.	018д	Вредносно усогласување (ревалоризација) шуми	641		
38.		Сегашна вредност на шуми (< или = АОП 113 од БС)	642		
39.	018	Вредносно усогласување (ревалоризација) на материјалните добра и природните богатства	643		
		В. МАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА			
40.	022д	Набавна вредност на информациска и телекомуникациска опрема ²⁾	644		
41.	028д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на информациска и телекомуникациска опрема	645		
42.	029д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на информациска и телекомуникациска опрема	646		
43.		Сегашна вредност на информациска и телекомуникациска опрема (< или = АОП 117 од БС)	647		
44.	022	Набавна вредност на компјутерска опрема ³⁾	648	1.011.651	1.445.727
45.	028д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на компјутерска опрема	649		215.016

² Уреди со електронска контрола, како и електронски компоненти кои претставуваат дел од овие уреди (радио, телевизиска и комуникациона опрема и апарати).

³ Хардвер и периферни единици, машини за обработка на податоци, печатари, скенери и слично.

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
46.	029д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на компјутерска опрема	650	35.892	339.736
47.		Сегашна вредност на компјутерска опрема (< или = АОП 117 од БС)	651	975.759	1.321.007
48.	025	Набавна вредност на други материјални средства	652		946.441
49.	028д	Вредносно усогласување (ревалоризација) на други материјални средства	653		159.391
50.	029д	Акумулирана амортизација (исправка на вредноста) на други материјални средства	654		247.122
51.		Сегашна вредност на други материјални средства (< или = АОП 120 од БС)	655		858.710
52.		Драгоцени метали и камења	656		
53.		Антиквитети и други уметнички дела	657		
54.		Други скапоцености	658		
		Г. КРАТКОРОЧНИ ОБВРСКИ ЗА ПЛАТИ И ДРУГИ ОБВРСКИ СПРЕМА ВРАБОТЕНИТЕ			
55.	280	Обврски за плати и надомести на плати (< или = на АОП 197од БС)	659	848.770	1.147.713
56.	281	Обврски за нето плати (< или = на АОП 197од БС)	660	559.914	761.278
57.	282	Надоместоци на нето плати (< или = на АОП 197 од БС)	661		
58.	284	Даноци од плати и надомести (< или = на АОП 197од БС)	662	51.205	64.878
59.	285	Придонеси од плати и надомести од плати (< или = на АОП 197 од БС)	663	237.651	321.557
		Д. РАСХОДИ			
		І. Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт			
60.	421д	Електрична енергија (< или = на АОП 014 од БПР)	664	81.735	25.255
61.	421д	Водовод и канализација (< или = на АОП 014 од БПР)	665	843	342

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
63.	421д	Горива и масла (< или = на АОП 014 од БПР)	667		
		II. Материјали и ситен инвентар			
64.	423д	Униформи (< или = на АОП 015 од БПР)	668		
65.	423д	Обувки (< или = на АОП 015 од БПР)	669		
66.	423д	Прехранбени производи и пијалаци (< или = на АОП 015 од БПР)	670		
67.	423д	Лекови (< или = на АОП 015 од БПР)	671		
		III. Договорни услуги			
68.	425д	Провизија за платен промет и банкарска провизија (< или = на АОП 017 од БПР)	672	1400	1400
69.	425д	Консултантски услуги (Издатоци за авторски хонорари) (< или = на АОП 017 од БПР)	673	141400	587.552
70.	425д	Осигурување на недвижности и права (< или = на АОП 017 од БПР)	674		
71.	425д	Плаќања за здравствени организации од Министерството за здравство (< или = на АОП 017 од БПР)	675		
72.	425д	Здравствени услуги во странство (< или = на АОП 017 од БПР)	676		
		IV. Други тековни расходи			
73.	426д	Други оперативни расходи (< или = на АОП 018 од БПР)	677	34.219	41.011
		V. Разни трансфери			
74.	464д	Државни награди и одликувања (< или = на АОП 037 од БПР)	678		
75.	464д	Трансфери при пензионирање (< или = на АОП 037 од БПР)	679		
		VI. Социјални надоместоци			
76.	471д	Еднократна парична помош и помош во натура (< или = на АОП 040 од БПР)	680		
77.	471д	Детски додаток (< или = на АОП 040 од БПР)	681		
78.	471д	Помош за здравствена заштита на растенија и животни (< или = на АОП 040 од БПР)	682		
79.	471д	Исхрана за бездомници и други социјални лица (< или = на АОП 040 од БПР)	683		

Ред. бр.	Група на сметки, сметка д=дел	Позиција	Ознака на АОП	Износ	
				Претходна година	Тековна година
1	2	3	4	5	6
		Г. ПРИХОДИ			
		I. Такси и надоместоци			
80.	723д	Закупнини (< или = на АОП 079 од БПР)	684		
		II. Трансфери од други нивоа на власт			
81.	741д	Трансфери од Буџетот на Република Македонија (< или = на АОП 088 од БПР)	685	9.792.314	16.040.194
82.	741д	Трансфери од буџетите на фондовите (< или = на АОП 088 од БПР)	686		
83.	741д	Блок дотации на општината по одделни намени (< или = на АОП 088 од БПР)	687		
		Е. ПОСЕБНИ ПОДАТОЦИ			
84.		Просечен број на вработени врз основа на состојбата на крајот на месецот	688		22

Во Скопје
На ден
28.02.2023

Лице одговорно за составување
на образецот

М.П.

Одговорно лице
ПРЕТСЕДАТЕЛ

М.П. на ЦРМ и дата на приемот _____

Контролата ја извршиле: _____

			Период							Контролор															
1	2	3	0	7	4	8	3	7	8	3	0	2	0	1	1	6	2	9	4	4	6	3	7	1	6
Вид работа	Идентификационен број (ЕМБС)							Резервни кодекси																	

Назив на субјектот **Комисија за спречување и заштита од дискриминација**
 Адреса, седиште и телефон **Ул. Даме Груев 1, 1000 Скопје** Скопје **023232368**
 Адреса за е-пошта **contact@kszd.mk**
 Единствен даночен број **4080021595665**

СТРУКТУРА НА ПРИХОДИ ПО ДЕЈНОСТИ (СПД-РЕКАПИТУЛАР)
 во периодот од 01.01.2022 до 31.12.2022 година
 020116294463716

НКД (Национална класификација на дејности)			Остварени приходи (во денари) ³
Ред. бр.	Класа ¹	Назив ²	
1.	84.11	Општи дејности на јавната управа	16.040.194
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			

НКД (Национална класификација на дејности)			Остварени приходи (во денари) ³
Ред. бр.	Класа ¹	Назив ²	
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			

1) Во колоната за „Класа“ се внесува нумеричка ознака за класа согласно НКД за дејноста од која субјектот остварува приход.

2) Во колоната „Назив“ се внесува описно називот на дејноста според НКД од која субјектот остварува приход.

3) Во колоната „Остварени приходи“ се внесува износот на остварени приходи по дејности.

РЕГИСТРИРАНА ПРЕТЕЖНА ДЕЈНОСТ (Со назначување на шифра и назив на класа на дејноста утврдена со НКД)

ОСТВАРЕНИ ПРИХОДИ ПРЕТЕЖНО ОД _____ ДЕЈНОСТ-

(Со назначување на шифра и назив на класа на дејноста утврдена со НКД)

Лице одговорно за составување на образецот:

Име и презиме Далибор Јовчевски

Потпис _____

Во Скопје

На ден 28.02.2023 година.

Име и презиме на законскиот застапник

Исмаил Камбери

Потпис _____

* За трговските друштва не е задолжителна употреба на официјалниот печат согласно Законот за трговските друштва.

Државна агенција за
Република Македонија
УПРАВА ЗА ДАНОЧНО ПОСТАВУВАЊЕ

ДАНОЧЕН БИЛАНС за оданочување на добивка

ДБ

* Подготвува Удrava за јавни приходи

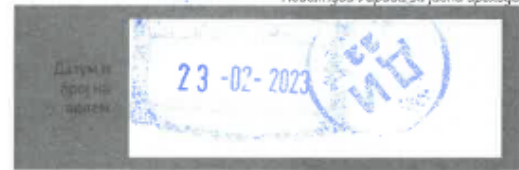
Посебен даночен статус: Заштитни друштва ТИРЗ Казнено поправни домови

Единствен даночен број: 4 0 8 0 0 2 1 5 9 5 6 6 5

Скратен назив и адреса на вистинско седиште за контакт: Комисија за спречување и заштита од дискриминација Ул. Даме Груев бр.1 1000 Скопје

Телефон: 02-3232368

е-пошта: contact@kszd.mk

Даночен период: од 01.01.2022 до 31.12.2022

Рок за поднесување: 28.02.2023

Исправка на ДБ: Број

УТВРДУВАЊЕ НА ДАНОК НА ДОБИВКА

"Без гени"

		АОП
I.	Финансиски резултат во Биланс на успех	01 <input type="text" value="0"/>
II.	Непризнаени расходи и помалку искажани приходи за даночни цели (збир од АОП 03 до АОП 39)	02 <input type="text"/>
1.	Расходи кои не се поврзани со вршење на дејноста на субјектот односно не се непосреден услов за извршување на дејноста и не се последица од вршењето на дејноста	03 <input type="text"/>
2.	Надоместоци на трошоци и други лични примања од работен однос над утврдениот износ	04 <input type="text"/>
3.	Надоместоци на трошоци на вработените што не се утврдени со член 9 став (Д) точка 2) од ЗДД	05 <input type="text"/>
4.	Трошоци за организирана исхрана и превоз над износите утврдени со закон	06 <input type="text"/>
5.	Трошоци за хотелско сместување во износ над 6.000 денари дневно по лице и трошоци за превоз на лица кои не се документирани	07 <input type="text"/>
6.	Трошоци за исхрана на вработените кои работат ноќно време, над износите утврдени со закон	08 <input type="text"/>
7.	Трошоци по основ на месечни надоместоци на членови на органи на управување над висината утврдена со закон	09 <input type="text"/>
8.	Трошоци по основ на уплатени доброволни придонеси во доброволен пензиски фонд над висината утврдена со закон	10 <input type="text"/>
9.	Трошоци по основ на уплатени премии за осигурување на живот над висината утврдена со закон	11 <input type="text"/>
10.	Надоместоци за лица волонтери и за лица ангажирани за вршење на јавни работи над износите утврдени со закон	12 <input type="text"/>
11.	Скриени исплати на добивки	13 <input type="text"/>
12.	Кусоци кои не се предизвикани од вонредни настани (кражба, пожар или други природни непогоди)	14 <input type="text"/>
13.	Трошоци за репрезентација	15 <input type="text"/>
14.	Трошоци за донации направени во согласност со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности, над 5% од вкупниот приход остварен во година	16 <input type="text"/>
15.	Трошоци за спонзорства направени во согласност со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности, над 3% од вкупниот приход остварен во годината	17 <input type="text"/>
16.	Трошоци за донации во спортот согласно со членот 30-а од ЗДД	18 <input type="text"/>
17.	Трошоци по основ на камата по кредити кои не се користат за вршење на дејноста на обврзаникот	19 <input type="text"/>
18.	Осигурителни премии кои ги плаќа работодавачот во корист на членови на органите на управување и на вработени	20 <input type="text"/>
19.	Даноци по задршка (одбивка) исплатени во име на трети лица кои се на товар на трошоците на даночниот обврзаник	21 <input type="text"/>
20.	Парични и даночни казни, пенали и казнени камати за ненавремена уплата на јавни давачки и на трошоци за присилна наплата	22 <input type="text"/>
21.	Трошоци за стипендии	23 <input type="text"/>
22.	Трошоци на капо, растур, крш и расипување	24 <input type="text"/>
23.	Траен отпис на ненаплатени побарувања	25 <input type="text"/>
24.	Трошоци за нето износот на примањата по основ на деловна успешност над износот на кој се пресметани придонеси согласно со закон	26 <input type="text"/>
25.	Трошоци за практикантска работа над износите пропишани во Законот за практиканство	27 <input type="text"/>
26.	Трошоци за практична обука на ученици и практична настава на студенти во висина над 8.000 денари месечно	28 <input type="text"/>
27.	Трошоци за амортизација на ревалоризираната вредност на материјални и нематеријални средства	29 <input type="text"/>

28.	Трошоци за амортизација на материјални и нематеријални средства која е повисока од амортизацијата пресметана на набавната вредност на средствата со примена на стапки над пропишаните согласно Номенклатурата на средствата за амортизација	30	
29.	Преостаната сегашна вредност на основните средства кои не се користат, а се амортизираат во целост за кои не е издадена согласност од Управата за јавни приходи	31	
30.	Трошоци за исправка на вредноста на ненаплатени побарувања	32	
31.	Износ на ненаплатени побарувања од заем	33	
32.	Износ на позитивна разлика помеѓу расходите кои произлегуваат од трансакција по трансферна цена и расходите кои произлегуваат од таа трансакција по пазарна цена утврдена со принципот на „дофат на рака“ меѓу поврзани лица	34	
33.	Износот на позитивната разлика помеѓу приходите кои произлегуваат од трансакцијата по цена утврдена во согласност со „дофат на рака“ и приходите кои произлегуваат од таа трансакција по трансферната цена меѓу поврзани лица	35	
34.	Износ на дел од камати по заеми кои се добиени од поврзано лице, кој го надминува износот кој би се остварил доколку се работи за неповрзани лица	36	
35.	Износ на затезни камати кои произлегуваат од односите со поврзано лице	37	
36.	Износ на камати на заеми добиени од содружници или акционери – нерезиденти со најмалку од 20% учество во капиталот	38	
37.	Други усогласувања на расходи	39	
III.	Даночна основа (I+II)	40	
IV.	Намалување на даночна основа (АОП 42+ АОП 43+ АОП 44+ АОП 45+ АОП 46+ АОП 47+ АОП 48)	41	
38.	Износ на наплатени побарувања за кои во претходниот период е зголемена даночната основа	42	
39.	Износ на вратен дел од заем за кои во претходните даночни периоди било извршено зголемување на даночната основа	43	
40.	Износ на трошоците за амортизација над износот пресметан со примена на амортизациони стапки утврдени со номенклатурата на средствата за амортизација и годишните амортизациони стапки за кои во претходниот период е извршено зголемување на даночната основа	44	
41.	Износ на неисплатените надоместоци над износите утврдени во член 9 став (1) точки 2, 3-6, 4), 5), 5-а) и 6), од ЗДД за кои во претходниот период е извршено зголемување на даночната основа, доколку истите се искажани како приход	45	
42.	Дивиденди остварени со учество во капиталот на друг даночен обврзник, оданочени со данок на добивка кај исплатувачот	46	
43.	Дел од загуба намалена за непризнаени расходи, пренесена од претходни години	47	
44.	Износ на извршени вложувања од добивката (реинвестирана добивка)	48	
V.	Даночна основа по намалување (III- IV)	49	
VI.	Пресметан данок на добивка (V x 10%)	50	
VII.	Намалување на пресметаниот данок на добивка (АОП 52+АОП 53+АОП 54+АОП 55)	51	
45.	Намалување на данокот за вредноста на набавени и ставени во употреба до 10 фискални системи на опрема за регистрирање на готовински плаќања	52	
46.	Износ на данок содржан во оданочени приходи / добивки во странство (withholding tax) до пропишаната стапка	53	
47.	Данок кој го платила подружницата во странство за добивката вклучена во приходите на матичното правно лице во Република Македонија но не повеќе од износот на данокот по пропишаната стапка во ЗДД	54	
48.	Износ на пресметано даночно олеснување за дадена донација утврдена во согласност со член 30-а од ЗДД	55	
VIII.	Пресметан данок по намалување (VI-VII)	56	
49.	Платени аконтации на данокот на добивка за даночниот период	57	
50.	Износ на повеќе платен данок на добивка пренесен од претходните даночни периоди	58	
51.	Износ за доплата / повеќе платен износ (АОП 56-АОП 57-АОП 58)	59	
IX.	ПОСЕБНИ ПОДАТОЦИ		
52.	Вкупен износ на извршени вложувања од добивката (реинвестирана)	60	
53.	Загуби од претходни години за кои правото на покритие во рок од три години не е изминато	61	
54.	Остварена загуба намалена за непризнаените расходи од тековната година која може да се пренесе во наредните три години	62	
55.	Пренесен неискористен дел на правото на намалување на данокот по одредбите од член 30 од ЗДД	63	
56.	Пренесен неискористен дел на правото на намалување на данокот платен во странство до пропишаната стапка	64	
57.	Остварен вкупен приход во годината	65	
58.	Вкупни трошоци за донации во годината за кои се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	66	
59.	Вкупни трошоци за донации во годината за кои не се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	67	
60.	Вкупни трошоци за спонзорства во годината, за кои се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	68	
61.	Вкупни трошоци за спонзорства во годината, за кои не се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности	69	
62.	Вкупни трошоци за донација во спорт за која е користено намалување на пресметаниот данок, по член 30-а од ЗДД	70	

ПОДАТОЦИ ЗА СОСТАВУВАЧОТ

Назив / Име и презиме	Далибор Јовчевски		
ЕДБ / ЕМБГ	2307979420035	Датум на пополнување	28.02.2023
Својство	сметководител	Потпис	

ПОДАТОЦИ ЗА ПОТПИСНИКОТ

Име и презиме	Исмаил Камбери		
ЕМБГ	2909991470013	Датум на пополнување	28.02.2023
Својство	претседател	Потпис	

Податоци за
обработката

--

* Подготвено преку софтверски алати

УПАТСТВО ЗА ПОПОЛНУВАЊЕ

ДБ

Даночниот период за кој се утврдува даночната обврска во Даночниот биланс за оданочување на добивка (образец "ДБ") е една календарска година. Доколку даночниот обврзник работел за период пократок од една календарска година, за даночен период се смета периодот во кој работел. Даночниот биланс се поднесува најдоцна до 28 (29) февруари за годината што претходи, во електронска форма преку <http://etax.ujp.gov.mk>. Образецот "ДБ" може да се достави најдоцна до 15-ти март доколку даночниот обврзник Годишната сметка до Централниот регистар ја доставил во електронска форма. Обврзникот кај кој е отворена постапка за ликвидација, постапка на стечај или кај кој настанале статусни промени, образецот "ДБ" го доставува во рок од 60 дена од денот на отворањето на постапката, односно од денот на настанувањето на статусните промени. При пополнување на даночниот биланс, податоците внесете ги читливо и целосно, во точно означените полиња. Не впишувајте ништо во полињата кои ги пополнува Управата за јавни приходи. Износите се искажуваат во денари, без дени. Во образецот задолжително се внесуваат податоците за: Единствен даночен број (ЕДБ), скратен назив и адреса на вистинско седиште за контакт и даночен период за кој се поднесува даночниот биланс. Обврзниците со посебен даночен статус: заштитни друштва; стопански единици во рамките на установите за извршување на санкции односно казнено-поправни установи; и юрисдикции на технолошко индустриски и развојни зони, го означуваат со "X" соодветното поле во образецот.

УТВРДУВАЊЕ НА ДАНОК НА ДОБИВКА

- I. **Финансиски резултат во Биланс на успех** - Финансискиот резултат во Билансот на успех (БУ) утврден како добивка или загуба пред оданочување. Доколку финансискиот резултат е позитивен (добивка), во полето пред износот задолжително внесете "+", а доколку е негативен (загуба) внесете "-".
- II. **Непризнаени расходи за даночни цели** - претставува збир од АОП 03 до АОП 39.
 1. Расходи кои не се поврзани со вршење на дејноста на субјектот, односно не се непосреден услов за извршување на таа дејност и не се последица од вршењето на таа дејност, согласно член 9 став (1) точка 1 од Законот за данокот на добивка.
 2. Надоместоци на трошоци и други лични принања од работен однос кои го надминуваат утврдениот износ во член 9 став (1) точка 2 од Законот за данокот на добивка.
 3. Надоместоци на трошоци на вработените што не се утврдени со член 9 став (1) точка 2 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 12 од Правилникот за ДД.
 4. Трошоци за организирана исхрана и превоз во јавниот сообраќај на вработените, над износите утврдени согласно член 9 став (1) точка 3 од Законот за данокот на добивка и член 4 став 2 алинеи 1 и 2 од Правилникот за начинот на пресметување и уплатување на данокот на добивка и начинот на одбегнување на двојното ослободување или двојното оданочување (Правилникот за ДД).
 5. Трошоци за хотелско сместување во износ над 6.000 денари дневно по лице и трошоци за превоз на лица кои не се документирани согласно член 9 став (1) точка 3-а од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја (3) од Правилникот за ДД.
 6. Трошоци за исхрана на вработените кои работат нојно време, над износите утврдени со Законот за работните односи, согласно член 9 став (1) точка 3-б од Законот за данокот на добивка.
 7. Трошоци по основ на месечните надоместоци на членовите на органите на управување над 50% од просечната месечна бруто-плата исплатена во претходната година во Република Македонија, согласно член 9 став (1) точка 4 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 4 од Правилникот за ДД.
 8. Трошоци по основ на уплатени доброволни придонеси во доброволен пензиjsки фонд над износот од две просечни месечни бруто-плати, исплатени во претходната година во Република Македонија, на годишно ниво по вработен, согласно член 9 став (1) точка 5 од Законот за данокот на добивка.
 9. Трошоци по основ на уплатени премии за осигурување на живот над износот од две просечни месечни бруто плати, исплатени во претходната година, на годишно ниво по вработен, согласно член 9 став (1) точка 5-а од Законот за данокот на добивка.
 10. Надоместоци за лицата волонтери и за лицата ангажирани за вршење на јавни работи над износите утврдени согласно член 9 став (1) точка 6 од Законот за данокот на добивка.
 11. Скриени исплати на добивка, согласно член 9 став (1) точка 7 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја (5) од Правилникот за ДД.
 12. Кусци кои не се предизвикани од вонредни настани (празба, пожар или други природни непогоди), кои не се на трошок на платата на одговорното лице, согласно член 9 став (1) точка 7-а од Законот за данокот на добивка.
 13. Трошоци направени за репрезентација во висина од 90%, согласно член 9 став (1) точка 8 од Законот за данокот на добивка.
 14. Трошоци за директни направени во согласност со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности над 5% од вкупниот приход остварен во тековната година, согласно член 9 став (1) точка 9 од Законот за данокот на добивка.
 15. Трошоци за спонзорства направени во согласност со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности над 3% од вкупниот приход остварен во тековната година, согласно член 9 став (1) точка 10 од Законот за данокот на добивка.
 16. Трошоци за денешни во спорот согласно член 9 став (1) точка 10-а од Законот за данокот на добивка а во врска со член 30-а од Законот за данокот на добивка.
 17. Камати по кредити за набавка на патнички автомобили, мебел, теписи, уметнички дела од ликовната и применетата уметност и други украсни предмети, како и камати по кредити кои не се користат за вршење на дејноста на обврзникот, согласно член 9 став (1) точка 11 од Законот за данокот на добивка.
 18. Осигурителни премии кои ги плаќа работодавачот во корист на членовите на органите на управување, како и на вработените доколку истите не се одбиваат од плата, освен личното колективно осигурување на работниците за повреди на работа, согласно член 9 став (1) точка 12 од Законот за данокот на добивка.
 19. Даночи по завршна (одбивка) исплатени во име на трети лица кои се на товар на трошоците на даночниот обврзник, согласно член 9 став (1) точка 13 од Законот за данокот на добивка.
 20. Парични и даночни казни, пенали и казни камати за ненавремена уплата на јавните давачки и на трошоците за присилна наплата, согласно член 9 став (1) точка 14 од Законот за данокот на добивка.
 21. Трошоци за стипендии, освен стипендиите доделени на начин и под услов утврдени со Законот за донации и спонзорства во јавните дејности, согласно член 9 став (1) точка 15 од Законот за данокот на добивка.
 22. Трошоци на кало, растур, крш и расилување, над нормираните износи утврдени за соодветната гранка, под услов истите да не се настанати како резултат на вонреден настан или виша сила, согласно член 9 став (1) точка 16 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 6 од Правилникот за ДД.
 23. Траен отпис на ненаплатените побарувања, согласно член 9 став (1) точка 17 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 7 од Правилникот за ДД.
 24. Трошоци за нето износот на принањата по основ на деловна успешност над износот на кој се пресметани придонеси согласно со закон, согласно член 9 став (1) точка 18 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 8 од Правилникот за ДД.
 25. Трошоци за практиканска работа над износите пропишани во Законот за практиканство согласно член 9 став (1) точка 19 од Законот за данокот на добивка.
 26. Трошоци за практична обука на ученици и практична настава на студенти во висина над 8.000 денари месечно согласно член 9 став (1) точка 20 од Законот за данокот на добивка.
 27. Трошоци за амортизација на ревалоризираната вредност на материјални и нематеријални средства, согласно член 9-а став (1) од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 9 од Правилникот за ДД.
 28. Трошоци за амортизација на материјални и нематеријални средства која е повисока од амортизацијата пресметана на набавната вредност на средствата со примена на стапки над пропишаните согласно Номенклатурата на средствата за амортизација, согласно член 9-а став (2) од Законот за данокот на добивка член 4 став (2) алинеја 10 од Правилникот за ДД.
 29. Преостаната сегашна вредност на основните средства кои не се користат, а се амортизираат во целост за кои не е издадена согласност од Управата за јавни приходи согласно член 9-а став (5) од Законот за данокот на добивка и член 4 став (2) алинеја 11 од Правилникот за ДД.
 30. Трошоци за исправка на вредноста на ненаплатените побарувања согласно член 10 од Законот за данокот на добивка.
 31. Ненаплатени побарувања кои прилегуваат од трансфер на парични средства кои по својата економска суштина се заеми доколку не се вратени во истата година во која е извршен трансферот на заемот освен дадените заеми на правни лица резиденти на Република Македонија, согласно член 11 ставови (1) и (2) од Законот за данокот на добивка.

32. Износ на позитивна разлика помеѓу расходите кои произлегуваат од трансакција по трансферна цена и расходите кои произлегуваат од таа трансакција по пазарна цена утврдена со принципот на „дофат на рака“ меѓу поврзани лица согласно член 12 став (1) точка 1) од Законот за данокот на добивка и член 4 став (3) точка 1) од Правилникот за ДД.
33. Износот на позитивната разлика помеѓу приходите кои произлегуваат од трансакцијата по цена утврдена во согласност со „дофат на рака“ и приходите кои произлегуваат од таа трансакција по трансферната цена меѓу поврзани лица согласно член 12 став (1) точка 2) од Законот за данокот на добивка и член 4 став (3) точка 1) од Правилникот за ДД.
34. Износот на делот од камати по заемите кои се добиени од поврзано лице, кој го надминува износот кој би се остварил доколку се работи за неповрзани лица согласно член 13 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (3) точка 2) од Правилникот за ДД.
35. Износот на затезните камати кои произлегуваат од односите со поврзано лице согласно член 14 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (3) точка 3) од Правилникот за ДД.
36. Износот на каматите на заемите добиени од содружниците или акционерите – нерезиденти со најмалку од 20% учество во капиталот согласно член 15 од Законот за данокот на добивка и член 4 став (3) точка 4) од Правилникот за ДД.
37. Други усогласувања на расходите согласно Законот за данокот на добивка кои посебно не се наведени во претходните редни броеви.
- III. Даночна основа (I+II) – Пресметковен износ кој претставува зголемена/намалена искажана добивка/загуба за износите на непризнаените расходи во даночниот биланс.**
- IV. Намалувања на даночна основа (AOP 42+ AOP 43+ AOP 44+ AOP 45+ AOP 46+ AOP 47+ AOP 48)**
38. Износот на капитални побарувања за кои во претходниот период е зголемена даночната основа согласно член 17 од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 1) од Правилникот за ДД.
39. Износот на зрелениот дел од заемот за кои во претходните даночни периоди било извршено зголемување на даночната основа согласно член 17 од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 2) од Правилникот за ДД.
40. Износот на трошоците за амортизација над износот пресметан со примена на амортизациони стапки утврдени со номенклатурата на средствата за амортизација и годишните амортизациони стапки за кои во претходниот период е извршено зголемување на даночната основа согласно член 17-а став (1) од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 5) од Правилникот за ДД.
41. Износот на неисплатените надоместоци над износите утврдени во член 9 став 1) точки 2), 3-6), 4), 5), 5-а) и 6), од ЗДД за кои во претходниот период е извршено зголемување на даночната основа, доколку истите се искажани како приход согласно член 17-а став (2) од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 6) од Правилникот за ДД.
42. Дивиденди остварени со учество во капиталот на друг обврзник – резидент на Република Македонија, под услов да се оданочени кај обврзникот кој врши исплата на дивиденда согласно член 18 од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 3) од Правилникот за ДД.
43. Дел од загубата намалена за непризнаени расходи пренесена од претходни години согласно член 19 од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 4) од Правилникот за ДД.
44. Износ на извршени вложувања од добивката (реинвестирана) за проширување на дејноста на даночниот обврзник, согласно член 28 од Законот за данокот на добивка и член 7 од Правилникот за ДД.
- V. Даночна основа по намалување (III-IV)**
- VI. Пресметан данок на добивка (V x 10%)**
- VII. Намалување на пресметаниот данок на добивка (AOP 52+AOP 53+AOP 54+AOP 55)**
45. Намалување на данокот за вредноста на набавени и ставени во употреба до 10 фискални системи на опрема за регистрирање на готовински плаќања согласно член 30 од Законот за данокот на добивка и член 8 став (1) точка 1) од Правилникот за ДД.
46. Износ на данок содржан во оданочени приходи/добивки во странство (withholding tax) до пропишаната стапка согласно член 37 од Законот за данокот на добивка и член 8 став (1) точка 2) од Правилникот за ДД.
47. Се искажува износот на данокот кој го платила подружницата во странство под услов остварената добивка да е вклучена во приходите на матичното правно лице во Република Македонија согласно член 37 од Законот за данокот на добивка и член 8 став (1) точка 3) од Правилникот за ДД.
48. Износ на пресметано даночно олеснување за дадена донација утврдена во согласност со член 30-а од Законот за данокот на добивка и член 8 став (1) точка 4) од Правилникот за ДД.
- VIII. Пресметан данок по намалување (VI-VII)**
49. Платени аконтации на данокот на добивка за даночниот период. Во ова поле се искажува износот на платените аконтации за месеците јануари-декември во изминатата година.
50. Износ на повеќе платен данок на добивка пренесен од претходните даночни периоди согласно член 41 од Законот за данокот на добивка.
51. Износ за доплата/повеќе платен износ (AOP 56-AOP 57-AOP 58). Пред износот внесете знак "+" за долгот или знак "-" за повеќе платен износ. Доколку барате враќање на повеќе платениот данок впишете "x" во полето пред знакот.
- IX. ПОСЕБНИ ПОДАТОЦИ**
52. Вкупен износ на извршени вложувања од добивката (реинвестирана) за проширување на дејноста на даночниот обврзник, согласно член 28 од Законот за данок на добивка и член 7 од Правилникот за ДД.
53. Загуби од претходни години за кои правото на покривне во рок од три години не е изминато согласно член 19 од Законот за данокот на добивка и член 5 став (1) точка 4) од Правилникот за ДД.
54. Остварена загуба намалена за непризнаените расходи од тековната година која може да се пренесе во наредните три години согласно член 19 од Законот за данокот на добивка.
55. Пренесен неискористен дел на правото на намалување на данокот по одредбите од член 30 од Законот за данокот на добивка и член 8 став (1) точка 1) од Правилникот за ДД.
56. Пренесен неискористен дел на правото на намалување на данокот платен во странство до пропишаната стапка согласно член 8 став (4) од Правилникот за ДД.
57. Остварен вкупен приход по сите основи во годината.
58. Вкупни трошоци за донации во годината за кои се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности.
59. Вкупни трошоци за донации во годината за кои не се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности.
60. Вкупни трошоци за спонзорства во годината, за кои се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности.
61. Вкупни трошоци за спонзорства во годината, за кои не се користи правото на намалување од Законот за донации и спонзорства во јавните дејности.
62. Вкупни трошоци за донација во спорт за која е користено намалување на пресметаниот данок, член 30-а, од Законот за данокот на добивка.

Исправка на даночен биланс

Полето "Исправка" се означува со "X" доколку даночниот обврзник поднесе коригиран даночен биланс/исправка, во случај кога пред истекот на рокот за застарување (пет години) утврди дека даночниот биланс кој го доставил до УЛП е неистинит, погрешен или нецелосен. Во полето "Број" се впишува архивскиот број на даночниот биланс за кој се врши исправка.

Податоци за составувачот и потписникот

Се пополнуваат податоците за потписникот и составувачот на даночниот биланс.